ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ

7700 Търговище, пл. Свобода
Телефон: 0601/68612; факс: 0601/620 57,0601 622 12
e-mail:obshtina@targovishte.bg; www.targovishte.bg

ОБЩИНСКИ ГОДИШЕН ОТЧЕТ НА ПЛАНА ЗА МЛАДЕЖТА

НА ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ

ЗА 2023 г.

ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ

7700 Търговище, пл. Свобода
Телефон: 0601/68612; факс: 0601/620 57,0601 622 12
e-mail:obshtina@targovishte.bg; www.targovishte.bg

ОБЩИНСКИ ГОДИШЕН ОТЧЕТ НА ПЛАНА ЗА МЛАДЕЖТА НА ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ ЗА 2023 г.

Анализ на предизвикателствата пред младите хора в община Търговище

Демографска перспектива

В условията на динамично развиващо се общество, настъпващите промени и засилващата се емиграция на млади хора в чужбина, едно от най-големите предизвикателства пред институциите е да мотивират младите хора да се реализират в България, да се създаде стабилен социален и икономически климат, мотивиращ младежите да останат в страната.

Основната характеристика на младежката общност в община Търговище, както и предизвикателствата пред нея, не са по-различни от тези на младежите в Национален мащаб.

В резултат на демографски и миграционни процеси числеността на населението в област Търговище трайно намалява през последните години. Процесът на депопулация е налице във всички общини на региона.

Населението в област Търговище към 31.12.2022 г. е 96 201 души, което представлява 1.49% от населението на България и нарежда областта на 24-то място по брой на население.

Към 31.12.2021 г. е 108 117 души. В сравнение с 2021г. населението на областта през 2022 г. намалява с 11 916 души, или с 11.02%.

Брой млади хора в област Търговище към 31.12.2022г. - 12 183:

- 15-19 г. – 4 712;
- 20-24 г. – 3 477;
- 25-29 г. – 3 994.

Към 31.12.2022 г. по данни на НСИ, населението на общината наброява 48 302 души, като 32 957 живеят в града, а 15 345 в селата на територията на община Търговище. Към 31.12.2021 г. населението на общината наброява 53 041 души, като 34 793 живеят в града, а 18 248 в селата на територията на община Търговище.

Към 31.12.2022г. в община Търговище населението в под трудоспособна възраст е 7 693 души, в трудоспособна възраст е 27 768, а в над трудоспособна възраст - 12 841 души.

Статистическите данни за демографията на населението показват, че продължава утвърждаването на отрицателни тенденции в демографското развитие на региона. Налице е продължаващ процес на застаряване на населението, който се изразява в намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на броя и дела на населението на 65 и повече години.

Таблица 1

Население по пол, възраст и местоживеене в област и община Търговище

	възраст	общо			в града			в селата		
		всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всички	мъже	жени
област Търговище	**общо население**	**96 201**	**46 661**	**49 540**	**54 062**	**25 717**	**28 345**	**42 139**	**20 944**	**21 195**
	15-19	4 712	2 439	2 273	2 614	1 373	1 241	2 098	1 066	1 032
	20-24	3 477	1 751	1 726	1 961	988	973	1 516	763	753
	25-29	3 994	2 104	1 890	2 284	1 152	1 132	1 710	952	758
	общо младежи	**12 183**	**6 294**	**5 889**	**6 859**	**3 513**	**3 346**	**5 324**	**2 781**	**2 543**
община Търговище	**общо население**	**48 302**	**23 166**	**25 136**	**32 957**	**15 592**	**17 365**	**15 345**	**7 574**	**7 771**
	15-19	2 471	1 287	1 184	1 607	861	746	864	426	438
	20-24	1 675	832	843	1 137	576	561	538	256	282
	25-29	2 035	1 021	1 014	1 420	695	725	615	326	289
	общо младежи	**6 171**	**3 140**	**3 041**	**4 164**	**2 132**	**2 032**	**2 017**	**1 008**	**1 009**

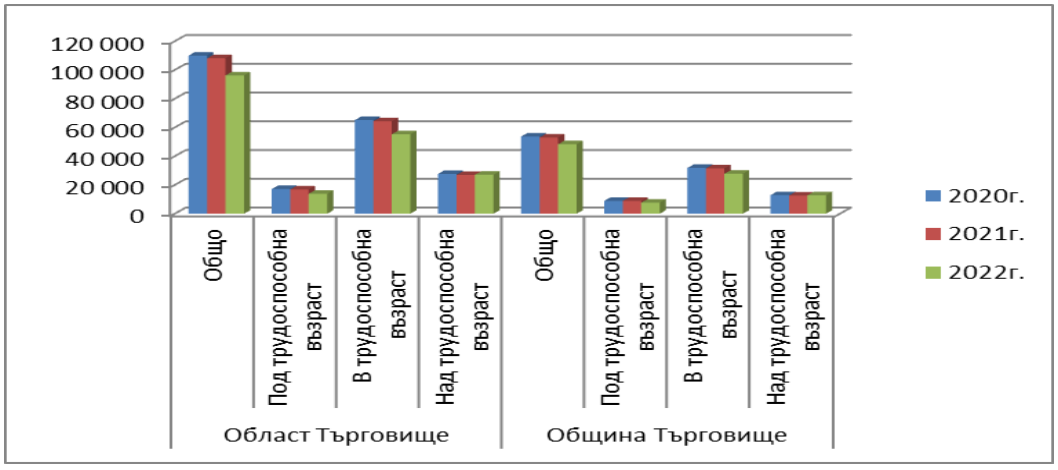
Данните са на НСИ към 31.12.2022г.

Таблица 2

Населението под, във и над трудоспособна възраст в Област Търговище и Община Търговище по години

	Възраст	***2020г.***	***2021г.***	***2022г.***
Област Търговище	**Общо**	**110 027**	**108 117**	**96 201**
	Под трудоспособна възраст	17 156	16 856	13 885
	В трудоспособна възраст	65 174	64 307	55 250
	Над трудоспособна възраст	27 697	26 954	27 066
Община Търговище	**Общо**	**53 716**	**53 041**	**48 302**
	Под трудоспособна възраст	8 964	8 913	7 693
	В трудоспособна възраст	31 858	31 498	27 768
	Над трудоспособна възраст	12 894	12 630	12 841

Данните са на НСИ към 31.12.2022 г.

I. НАСЪРЧАВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ И КАРИЕРНОТО РАЗВИТИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА

Младежка заетост

В условията на пазарна икономика от най-важно значение за младите хора е предстоящото им трудово и социално реализиране. В Националния План се залагат добри перспективи за осигуряване на заетост, поддържане и подобряване условията на труд, както и добра среда за разширяване на възможностите за интегриране.

Причините за младежка безработица могат да се обединят в няколко аспекта:

- дисбаланс между реалното търсене на пазара на труда и младежите с определено професионално направление;
- занижено равнище на професионална квалификация, дължащо се на слаба практическа подготовка и ниска информираност;
- слабо търсена или неточна професионална ориентация;
- липсата на трудов опит, който е основен фактор за всеки работодател при подбор на кадри;
- демотивация от предлаганото заплащане при несъобразяване или пренебрегване на дадената квалификация;
- малко на брой работодатели инвестират в обучението и квалификацията на младите работници и служители;
- ниска производителност и адаптивност на младите хора.

По информация от Дирекция „Бюро по труда“:

- Средномесечният брой и равнище на безработица сред младите хора към м. ноември 2023 г. е съответно 98 безработни лица и 9,15% от регистрираните средномесечно безработни лица.
- От младежкия медиатор и трудовите посредници са активирани 114 неактивни младежи от 16 навършени години до 29 години от община Търговище.
- В периода 01.01.2023 г. - 30.11.2023 г. 5 безработни лица до 29 г. са включени в обучение за професионална квалификация. 367 младежи са консултирани за професионално развитие. 99 - са участвали в Ателие за търсене на работа /услуга, която подпомага безработните лица да изведат на преден план позитивните си качества и умения, които в много случаи са определящи за успеха в търсенето на реализация/.
- В периода 01.01.2023 г. - 30.11.2023 г. постъпили на работа са 137 младежи.
- Към 30.11.2023 г. 131 са регистрираните младежи до 29 години, което е 10,5% от всичко регистрираните безработни лица.

Предложение за дейности, които да бъдат включени в Годишния план за младежта за 2024 г. за младите хора от община Търговище:

- Активиране на неактивни лица, приоритетно от групата NEETs – 50 младежи.
- Професионално ориентиране – 370 младежи.
- Включени в обучение за ключови компетенции и/ или професионална квалификация – 30 младежи.
- Подкрепа за намиране на работа – 150 младежи.

Утвърдените проекти, финансирани от други източници, както и действието на схеми „Младежка заетост” „Обучение и заетост на младите хора” , „Работа” от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” и др. ще доведат до устойчиво интегриране на пазара на труда на младите хора чрез осигуряване на обучения и субсидия за продължителна заетост.

Утвърдените проекти, финансирани от други източници, както и действието на схеми „Младежка заетост” „Обучение и заетост на младите хора” , „Работа” от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” и др. ще доведат до устойчиво интегриране на пазара на труда на младите хора чрез осигуряване на обучения и субсидия за продължителна заетост. През 2023 г. Дирекция „Бюро по труда" гр. Търговище, активно работи по реализацията на Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта и подписаното споразумение със социалните партньори - кметове на общини, регионални организации на работодателите, работниците и служителите, РУО на МОН, НПО и младежки организации. В срещите с работодатели при разкриване на свободни работни места и устройване на работа приоритетно се предлагат младежи. Активно се работи по възможностите за устройване на работа на младежи със средно, средно - професионално и висше образование.

Формално и неформално обучение

Равният достъп до образование означава осигуряване на конституционното право на всички деца да получат съизмеримо по качество образование. Упражняването на това право включва безплатно училищно обучение за придобиване на средно образование, както и непрекъснатото повишаване на образованието и квалификацията. Държавата създава възможности децата да посещават училища със съвременна материално-техническа база и с квалифицирани учители, където те да получават образование, съответстващо на потребностите на съвременния живот. При осъществяването на образователната дейност не се допускат ограничения или привилегии, основани на различията между учениците и младежите. За онези, които нямат равен старт (недостатъчно добре владеещи български език, лица със специални образователни потребности и/или от етнически уязвими групи), се полагат специални грижи с оглед тяхното пълноценно участие в образователния процес. Равният достъп до образование включва диференциране на грижата спрямо различните потребности на учениците.

Състояние на образователната мрежа от детски градини, училища, ЦПЛР и специализираните обслужващи звена за учебната 2023/2024 г.

Наличната мрежа от образователни институции функциониращи в община Търговище е добре организирана, финансово обезпечена и е съобразена с действащите законови и подзаконови документи, както и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието. Община Търговище създава условия и възможности за усъвършенстване на образователната система, като осигурява различни видове и степени образование.

На територията на общината функционира образователна инфраструктура, която включва институции на предучилищното, общо и професионално образование, както следва:

- 12 общински детски градини, от които 10 в града и 2 в селата;
- 1 частна детска градина в гр. Търговище;
- 21 училища, от които 16 общински и 5 държавни.

Общинските училища се разпределят, както следва: 11 основни и 2 средни, 1 обединено, 1 спортно училище и 1 професионална гимназия.

Държавните училища са: 4 професионални гимназии и 1 специално училище.

Към началото на учебната 2023/2024 г. към 22.12.2023г. в системата на общинското предучилищно образование са обхванати **1 754** деца, разпределени в 73 групи в детските градини, 1 група в частна детска градита и 2 предучилищни групи в училищата Първо СУ „Св. Седмочисленици“ и ОУ „Г.С.Раковски“ с. Голямо Ново. От тях 54 групи функционират в град Търговище, 1 група в кв. Мъбел и 19 групи в 18 села.

Реализирани са дейности, допринасящи за постигане на целите за провеждане на младежката политика от училищата на територията на община Търговище. Ето и някои от тях на Първо СУ „Свети Седмочисленици" гр. Търговище, Второ СУ "Проф. Никола Маринов", ПГ по ТХВТ "Алеко Константинов", през 2022 г.:

Първо СУ „ Свети Седмочисленици " гр. Търговище

№	Дейност	Срок/ Период	Отговорни институции	Изпълнение на дейността
1.	Рецитал за 3 март „Навън е ден“	м. март 2023 г.	Първо СУ „Св. Седмочисленици“	изпълнено
2.	Лазарки по Лазаров ден	м. април 2023 г.	Първо СУ „Св. Седмочисленици“	изпълнено
3.	Участие в Регионална среща на училищата - посланици на Европейския парламент във Варна	м. април 2023 г.	Първо СУ „Св. Седмочисленици“	изпълнено
4.	Песен за 24 май - първокласници	м. май 2023 г.	Първо СУ „Свети Седмочисленици“	изпълнено
5.	Отбелязване на 9 май - Ден на Европа с поредица от инициативи от ученици посланици на Европейския парламент към I СУ	м. май 2023 г.	Първо СУ „Свети Седмочисленици“	изпълнено
6.	Турнир по футбол по случай 1 юни - Ден на детето;	м. юни 2023 г.	Първо СУ „Св. Седмочисленици“	изпълнено
7.	Състезание по лъвски скок	м. юни 2023 г.	Първо СУ „Св. Седмочисленици“	изпълнено
8.	Приключенско пътешествие с участници в Международната награда на херцога на Единбург	юни/юли 2023 г.	Първо СУ „Свети Седмочисленици“	изпълнено

Второ СУ „ Проф. Никола Маринов" гр. Търговище

№	Дейност	Срок/ Период	Отговорни институции	Изпълнение на дейността
1.	29 януари - Освобождението на Търговище	29 януари 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
2.	14.02.- отбелязване на Международен ден за безопасен интернет	14 февруари 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
3.	19 февруари – 150 г. от гибелта на В. Левски - Драматизация	19 февруари 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
4.	Международен ден на розовата фланелка	22 февруари 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
5.	„ Баба Марта бързала, мартенички вързала“ – отбелязване на 1 март	01 март 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
6.	Честване на 145 г. от Освобождението - 3 март - Национален празник на Република България	03 март 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
7.	25 март – Международен ден на търпението	25 март 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
8.	27.03.- отбелязване на Международния ден на театъра	27 март 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
9.	2 април – Международния ден на детската книга;	02 април 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
10.	23 април – Международен ден на книгата и авторското право	23 април 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
11.	Отбелязване на Световен ден на авиацията и космонавтиката	12 април 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
12.	16 април- Ден на конституцията и празник на българските юристи	16 април 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
13.	22 април – Международен ден на Земята	22 април 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено

14.	Участие в инициативите, включени в Майските културни празници Търговище 2023 г.: • Празник на Търговище – 14 май • Европейска нощ на музеите и Международен ден на музейното дело-18.05.	14 и 18 май 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
15.	1 юни – Международен ден в защита на детето	01 юни 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено
16.	2 юни – Ден на Ботев и на загиналите за свободата на България	02 юни 2023г.	Второ СУ „Проф. Никола Маринов“	Изпълнено

ПГ по ТХВТ „Алеко Константинов” гр. Търговище

№	Дейност	Срок/ Период	Отговорни институции	Изпълнение на дейността
1.	Честване на патронния празник на училището	м. януари 2023 г.	ПГТХВТ „Алеко Константинов“	Реализирана дейност
2.	Участие в регионални състезания по професии	м. април 2023 г.	ПГТХВТ „Алеко Константинов“, МОН	Реализирана дейност
3.	Обмен на иновативни практики	м. април 2023 г.	ПГТХВТ „Алеко Константинов“	Реализирана дейност
4.	Участие в „Панорама на професионалните гимназии”	м. май 2023 г.	ПГТХВТ „Алеко Константинов“, РУО-Търговище и Община Търговище	Реализирана дейност
5.	Кулинарна изложба	м. май 2023 г.	ПГТХВТ „Алеко Константинов“	Реализирана дейност
6.	Седмица на здравословното хранене	м. ноември 2023 г.	ПГТХВТ „Алеко Константинов“, РЗИ- Търговище	Реализирана дейност
7.	Коледни кулинарни състезания	м. декември 2023 г.	ПГТХВТ „Алеко Константинов“	Реализирана дейност

ПГ по Земеделие гр. Търговище

№	Дейност	Срок/ Период	Отговорни институции	Изпълнение на дейността
1.	Отбелязване 160 години от рождението на Алеко Константинов	09 – 13 януари 2023г.	ПГ по земеделие	Не е изпълнена /преподавателите са организирали пробни матури по БЕЛ/
2.	„ Спортувай – живей здравословно“ – участие в ученически турнир по тенис на маса	м. февруари 2023г.	ПГ по земеделие *ОДК-Търговище*	изпълнена
3.	Провеждане на училищни кръгове на национални състезания: „ Най – добра бизнес идея“ „ Безопасност на движението по пътищата“ „ Млад фермер“	До 28 февруари 2023г.	ПГ по земеделие	изпълнена
4.	Почитане паметта на Васил Левски – участие в мероприятията на Община Търговище	17 – 19 февруари 2023г.	ПГ по земеделие; *Община Търговище*	изпълнена
5.	Благотворителен мартенски базар	28 февруари/ 01 март 2023г.	ПГ по земеделие	изпълнена
6.	„Освобождението на България“ – отбелязване на националния празник и участие в мероприятията на Община Търговище	02 – 03 март 2023г.	ПГ по земеделие; *Община Търговище*	изпълнена

7.	„ Урок по родолюбие“ – екскурзия до старите български столици	м. април 2023г.	ПГ по земеделие	Не е изпълнена /преподавателя е бил в болничен/

ПГИИ „Джон Атанасов” гр. Търговище

№	Дейност	Срок/ Период	Отговорни институции	Изпълнение на дейността
1.	Отбелязване на деня на влюбените - Свети Валентин	14 февруари 2023 г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
2.	Отбелязване на Международния ден на розовата фланелка	м. февруари 2023 г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
3.	Отбелязване на 150 г. от гибелта на Васил Левски	м. февруари 2023 г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
4.	Отбелязване на Освобождението на България	03 март 2023 г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
5.	Отбелязване на Международния ден на Земята	м. април 2023 г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
6.	Участие в историческа конференция „История и памет“	м. април 2023 г.	ПГИИ „Джон Атанасов“ и РУО-Т-ще	реализирана
7.	Отбелязване на деня на Европа - ден на ученическото самоуправление	м. май 2023г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
8.	Отбелязване на Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност	м. май 2023г.	ПГИИ „Джон Атанасов“, Община Търговище	реализирана
9.	Отбелязване на Международния ден за защита на детето	01 юни 2023 г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
10.	Отбелязване на Деня на Ботев и на загиналите за свободата на България	02 юни 2023 г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
11.	Отбелязване на Деня за безопасността на движението по пътищата	м. юни 2023г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
12.	Отбелязване на 06.09. - Съединението на България	м.септември 2023 г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
13.	Отбелязване на 22.09. - Независимостта на България	м.септември 2023 г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
14.	Отбелязване на патронния празник на училището	м. октомври 2023г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
15.	Отбелязване на 1 ноември - Деня на народните будители	м. октомври 2023г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана
16.	Провеждане на традиционен благотворителен коледен базар	м. декември 2023г.	ПГИИ „Джон Атанасов“	реализирана

Политиката за осигуряване на достъп до образование на всички ученици в регионален план се определя от няколко водещи фактора, а именно: безработица и нисък социален статус на населението, високото ниво на емиграция, наличие на рискови групи ученици в неравностойно и уязвимо положение и пр. Тези обстоятелства обособяват учениците в неравностойно и уязвимо положение като най-рисковите групи.

Преждевременното напускане на училище е значим социален и икономически проблем, който намалява възможностите за реализация на подрастващите на пазара на труда. Това явление създава предпоставки за влошаване на качеството на живот, оказва влияние върху индивидуалните съдби на младите хора, отразява се негативно на благосъстоянието на техните семейства и затруднява възможностите им за развитие.

Преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и учениците. От прилаганите специфични политики за превенция на отпадането по-съществени са: осигуряване на безплатен транспорт за извозването на учениците до населените места, в които функционират средищни училища, осигуряване на позитивна образователна среда – училищен климат, позитивна атмосфера на взаимоотношения, управление; задължителна квалификация на педагогическите специалисти, насочена към идентифициране и справяне със случаите на риск от отпадане/преждевременно напускане на училище; повишаване на обхвата в целодневна организация на учебния ден и подобряване на достъпа до разнообразни извънкласни и извънучилищни дейности на деца и ученици, застрашени от отпадане; работата с родителската общност; реализиране на политики за интегрирано обучение на деца и ученици със специални образователни потребности, включително осигуряване на достъпна архитектурна среда; реализиране на политики за преодоляване обособяването по етническа принадлежност на децата и учениците в образователните институции; предлагат се неприсъствени форми на обучение, както и в паралелки със задочна и вечерна форма на обучение по професионална подготовка за ученици над-16 годишна възраст.

Основните причини за отпадане от училище се групират в няколко основни категории: социално-икономически, образователни и етнокултурни. Най-ясно процесът се проявява в градския квартал „Малчо Малчев" и в селата с преобладаващо ромско население.

В тази връзка с Постановление № 100/08.06.2018 г. на Министерски съвет се регламентира създаването и функционирането на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Документа е изменена и допълнена с Постановление № 259 на МС от 14.10.2019 г. Преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и учениците. Ето защо усилията на училищните ръководства са насочени в три основни направления:

- превенция на преждевременното напускане на училище;
- реинтегриране и интервенция срещу преждевременно напуснали ученици;
- компенсиране на преждевременното напускане на училище.

Към момента в ЦПЛР-ОДК Търговище се осъществяват дейности в целогодишни занимания, временни групи и занимания през ваканцията. Деца и ученици, на възраст от 5 до 18 години са потребителите на различни занимания за развитие на техните дарби и талант. Около половината от посещаващите Центъра се занимават със спорт, а останалите са предпочели областите изкуство, наука, технологии и гражданско образование. Към Центъра функционира Търговищкият ученически парламент - форма на ученическо самоуправление за учениците от гимназиален етап на училищата от града и кариерно ориентиране и консултиране.

ЦПЛР-ОДК Търговище оказва подкрепа за личностно развитие и провежда неформално обучение чрез занимания по интереси за деца и ученици в следните направления:

- Гражданско образование, наука и технологии;
- Изкуство;
- Спорт.

Към институцията функционират 12 организационно-педагогически форми, които се посещават от 640 деца и ученици на възраст от 5 до 18 години, разпределени в 48 постоянни целогодишни групи, 4 временни групи през учебната година и 11 през ваканциите.

Клубове и школи функциониращи през 2023г. към ЦПЛР-ОДК Тътговище:

- Клуб по спортна гимнастика;
- Клуб по художествена гимнастика;
- Клуб по баскетбол;
- Клуб по спортна стрелба;
- Клуб по тенис на корт;
- Кинезитерапия и ЛФК;
- Школа по изобразителни изкуства;
- Клуб "Приложно изкуство";
- Еко клуб;
- Детска фолклорна школа "Търговище";
- Детска музикална школа "По ноти";
- Търговищки ученически парламент (ТУП);
- Кариерно ориентиране на ученици за област Търговище.

През 2023г. ЦПРЛ-ОДК Търговище оказва подкрепа в неформалното обучение на своите възпитаници, чрез провеждане на тренинги, уъркшопи и други допълнителни образователни дейности с външни лектори по следните теми:

- "Основни умения за говорене пред публика и социален етикет";
- "Личностно развитие";
- "Сценично присъствие и изпълнителско майсторство" и др.

Дейности за професионално ориентиране на младите хора и насърчаване участието им в неформални обучения:

- Провеждане на обучения по кариерно ориентиране в основните училища на област Търговище;
- Анкетни проучвания за определяне на професионалните нагласи на учениците от VII, X, XI и XII кл. в област Търговище;
- Индивидуални консултации за кариерно ориентиране на ученици от гр. Търговище и малките населени места в област Търговище.

Инициативи за формиране на ключови компетентности, съобразно търсенето на пазара на труда проведени през 2023г.:

- Обучение по кариерно ориентиране с младежи от ТУП на тема "Формиране и развиване на умения за заетост";
- Информационно-разяснителна кампания "Дни на средното образование" 2023, за приема в профилираните и професионални училища в община Търговище през учебната 2023/2024г.

Провеждане на доброволчески инициативи с младежи от Търговищки ученически парламент и ЦПЛР-ОДК Търговище:

- Благотворителен базар на мартенички за събиране на средства в помощ на пострадалите от земетресениията в Турция и Сирия;
- Базар по повод 14 февруари - съвместна инициатива на ТУП и БМЧК Търговище за подпомагане педиатриччното отделение на МБАЛ Търговище;
- Участие на ДФШ "Търговище" в благотворителен базар на изкуствата;
- Доброволческа инициатива на ТУП в Алфамед Хоспис по повод 17 февруари - Ден на спонтанните актове на доброта;
- Благотворителен концерт в помощ на Стефка Стоединова;
- Коледен благотворителен базар в подкрепа на Диляна Драганова.

Доброволческа дейност на ТУП, като сътрудници при реализирането на следните събития:

- Общоградски празник по повод Международния ден на детето;
- Пролетен и есенен лекоатлетически крос;
- II Танцов фестивал "Слънцето е в нас";
- XIX Общински конкурс "Парад на песента";
- Годишен концерт на Музикална школа "По ноти".

Обучение на младежи от ТУП на тема "Доброволчество и дарителство" по проект ДАР на СНЦ "АлДоРа", програма "Развитие на дарителството на местно ниво":

- Участие на представители от ТУП в XIV Национална младежка среща "С крачка в бъдещето";
- Среща и съвместна инициатива на ТУП към ЦПЛР-ОДК Търговище с представители на БМЧК Търговище.

Участие на представители от ТУП в Общински консултативен съвет по въпросите за младежта към Община Търговище.

Осигуряване на подкрепа за личностно развитие, организиране на обучения и провеждане на инициативи за популяризиране работата на Търговищки ученически парламент към ЦПЛР-ОДК Търговище.

Участие на ТУП в Кръгла маса на тема "Превенция и закрила на жертви на домашно насилие", организирана от Областна администрация Търговище.

Участия на Търговищки ученически парламент в мероприятия свързани с изграждането на толерантно поведение и противодействие на агресивното поведение:

- Отбелязване на Световния ден за борба с тормоза в училище;
- Среща на ТУП с представители на Асоциация "Ная" на тема "Превенция на домашното насилие";
- Съвместна инициатива на възпитаници на клуба по ЛФК и ученици от СУУУС "Св. Иван Рилски" гр. Търговище за отбелязване Международния ден на толерантността;
- Участие на представители на ТУП в Младежки форум "Не на зависимостите";
- Еко инициатива по повод 21 април "Ден на Земята";
- Викторина с ТУП по повод 9 май - Ден на Европа;
- Участие на ДМШ "По ноти" в Национален конкурс " С песните на Европа" гр. Ямбол.

ЦПЛР-ОДК Търговище е организиратор на следните прояви от Спортния календар на Община Търговище:

- Пролетен лекоатлетически крос;
- Есенен лекоатлетически крос;
- Турнир по тенис на корт;
- Коледен турнир по футбол в зала;
- Общински етап на Ученически игри по следните видове спорт:

- Волейбол; - Баскетбол; - Тенис на маса; - Футбол 7

- Участие на спортните клубове към ЦПЛР-ОДК Търговище в състезания и турнири, организирани от спортните федерации по художествена гимнастика, спортна гимнастика, баскетбол, тенис на корт и спортна стрелба.

Подкрепа на ученици от клуб "Приложно изкуство" към ЦПЛР-ОДК Търговище, чрез изпълнение на проект "Зона за изкуство" по НП на МОН „Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците“.

ЦПЛР-ОДК Търговище е организатор на следните конкурси и творчески прояви:

- XIX Общински конкурс за изпълнители на популярна песен "Парад на песента" Търговище 2023г.
- X Национален конкурс с международно участие "България в картини и слово"2023г.
- Годишен концерт на ДМШ "По ноти";
- Творческа среща на ДМШ "По ноти" с Детски хор при Национален учебен комплекс по култура - Италиански лицей - София;
- Концерт на ДФШ "Търговище";
- Годишна изложба на ШИИ;
- "Чупим бариери" - творческа среща на преподаватели по изобразително изкуство с ученици от СУУУС "Св. Иван Рилски";
- Коледен концерт на ДМШ "По ноти".
- Участие на клуб по спортна гимнастика в спектакъл "Пътешествието на зимата".

Инициативи на ЦПЛР-ОДК за популяризиране на дейностите и творческите колективи:

- Ваканционна програма "Лято с ОДК";
- "Седмица на отворените врати";
- Летен пленер на ШИИ в с. Момино;
- Участие на ДМШ "По ноти" в:
  - Национален конкурс "Next artist", гр. София;
  - Национален конкурс "Децата на България пеят, рисуват, танцуват", гр. Шумен;
  - Международен конкурс "Есенни шуменски вечери";
- Участие на ДФШ "Търговище" в Национален конкурс - надиграване "Златна гега" гр. Котел.

В ЦПЛР-ОДК Търговище е изградена система на поощряване с морални и материални награди. За всички участници в целогодишните форми се води информация за тяхното развитие и техните постижения. На Педагогически съвет са приети символите на институцията и е определен дизайнът на отличията и грамотите, които се връчват при провеждането на традиционните прояви. Системно се осигуряват за децата и учениците много награди от спонсори, някои от които традиционно подкрепят дейността на Центъра. Така се стимулира участието на деца и ученици в различни общински прояви.

Децата и учениците, включени в групите на ЦПЛР-ОДК Търговище са носители на много национални и международни отличия.

С Решение № 5 по Протокол № 21 от 26.02.2013 г. Общински съвет Търговище приема Наредба за условията и реда за стимулиране на деца и младежи с изявени дарби от Община Търговище. Наредбата е изменена и допълнена с Решение № 5 по Протокол № 48 от 27.03.2019 г. През 2023 година съгласно Наредба за условията и реда за стимулиране на деца и младежи с изявени дарби от Община Търговище са отпуснати общо 73 стипендии в област „Образование, наука и техника", „Изкуство и култура" и „Спорт", от които 26 стипендии са на ученици от IX-XII клас (младежи) и едно отпуснато еднократно финансово стимулиране за отличник на випуска на ученичка от Първо СУ „Св. Седмочисленици".

През 2023 г. се осигури летен отдих на деца и ученици с изявени дарби в общинската почивна база в град Балчик на общо 131 ученици от Първо СУ „Св. Седмочисленици", II СУ „Проф.Н.Маринов" и Спортно училище „Никола Симов", от които 52 са ученицине от IX-XII клас (младежи).

Постигането на качествено образование предполага максимално насърчаване на учениците да посещават училище и активно да участват в образователно-възпитателния процес.

Значима стъпка напред в осигуряването на равен достъп до качествено образование от страна на Държавата е въвеждането с новия закон на валидирането - оценяване и признаване на компетентности, придобити чрез неформално обучение и информално учене. Този процес вече се прилага в училищата и осигурява достъп до обучение за придобиване на образователна степен и/или професионална квалификация и улесняване на достъпа до пазара на труда. С новите промени със Закона за училищното и предучилищното образование и обучение се дава възможност професионалните гимназии да издават документ, който да доказва придобитите извън формалното образование знания и умения, включително и на работното място. Младежите, отпаднали от системата на образованието, нямат придобита степен на професионална квалификация и възможностите им за завръщане в системата на образованието са ограничени. За младите хора, навършили 16 години - неграмотни и слабограмотни, към дирекциите „Бюро по труда" се осигурява обучение за огрaмотяване по проекти, финансирани по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси".

За осигуряване на възможност за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили висше образование, с цел улесняване прехода между образование и заетост в институции от публичната администрация, са включени, съответно по различни Национални програми като „Старт в кариерата" и др. Организирани са срещи със млади хора, завършващи средно образование, за информиране възможностите за трудовата им реализация.

II. ПОДОБРЯВАНЕ НА ДОСТЪПА ДО ИНФОРМАЦИЯ И КАЧЕСТВЕНИ УСЛУГИ

Достъп до информация и услуги

Един от приоритетите в политиката на Община Търговище е повишаване качеството и достъпът до информационни услуги в подкрепа на младежкото развитие.

Днес източниците на масова обществена информация: електронни и печатни медии, образователни институции, обществени библиотеки и др., имат ключова роля за събирането, организирането и ползването на информация и за осигуряването на достъп до широк кръг информационни източници. Община Търговище има изградена много добра културна инфраструктура в това отношение – обществени библиотеки, музеи, читалища. Те изпълняват и ролята на памет за миналото като събират, съхраняват и осигуряват достъп до материали, свързани с историята на общността или на отделни личности. Чрез предлагането на разнообразна информация те подпомагат хората да участват компетентно при обсъждането и вземането на решения по ключови проблеми. Културните институции на територията на града успешно си сътрудничат с други организации, за да оползотворят по най-добрия начин ресурсите, с които разполагат: с Център за младежки дейности и инициативи – Търговище, ЦПЛР ОДК Търговище и др.

Бързото нарастване на обема на достъпната информация и продължаващите технологични промени вече имат значителен ефект върху обществените библиотеки и услугите, които те предлагат.

Съгласно приетия годишен план за младежта за 2023 година за община Търговище и изпълнението на заложените дейности в плана, чийто отговорник е ЦМДИ – Търговище осъществи всички планирани прояви. По-конкретно резултатите по месеци , както бяха заложени в плана:

- Младежкият консултативен кабинет продължи функционирането си през творческия сезон , предлагайки безплатни консултации – индивидуални , по график. Дежурства в него даваха ежеседмично психолог и психотерапевт. Кабинетът работеше през целия творчески сезон;

➢ Бяха реализирани общо шест броя тренинги – обучения за личностно развитие на младежи на възраст 15–18 години:

- ✓ Първият тренинг се осъществи през м. февруари 2023 г. в камерна зала на ЦМДИ с водещ - обучител Росен Рашков – специалист по създаване на лидерски и тренинг програми, по екипен и индивидуален коучинг на тема "Как да си създадем вдъхновяващи цели";
- ✓ През м. март 2023г. тренингът бе под наслов „Навици за успех“;
- ✓ През м. април 2023г. се състоя т.нар. форум театър , при който чрез ролева игра и представяне на сюжети от ежедневния живот се разглеждат и различни теми и умения : как да разрешаваме конфликти , как да вземаме решения, да проявяваме емпатия , да надграждаме емоционална интелигентност;
- ✓ През м. май 2023г. темата на тренинга бе “ Разказване на истории“;
- ✓ През м. юни 2023г. се осъществи изнесен тренинг – лагер сред природата „Нещата от живота“- на хижа Младост край Търговище;
- ✓ През м. ноември 2023 се проведе обучение „Твоята стъпка – нещо като кариерно ориентиране“.

Обученията преминаха отново при голям интерес и активно участие от страна на младите хора . Обратна връзка показа , че това направление на работа трябва да продължи, предвид ползите ,които носи. Провокирайки активността на младите хора , креативността им, тренингите ги учат и как да бъдат смислени в общуването помежду си , да се вгледат в себе си и да се развиват.

➢ Всяка сряда : Ден на настолните игри

Дейности, свързани с младежката активност:

➢ През м. февруари 2023г. се проведе заключителният етап от 24 **–я общински конкурс за творчество “ Слово и багра** “ за литература под надслов: „ Най-красивите за мен места “. Конкурсът се проведе в онлайн формат.

➢ На 21 и 22 март 2023 година осъществихме два поредни пролетни концерта с участието на всички творчески формации на Центъра.

➢ Успяхме да проведем общинския конкурс за изработване на творби от рециклирани материали **“Еко фантазии“**- м**.** април 2023 г. Конкурсът традиционно е посветен и на Седмицата на Земята. Целта - да бъде провокирано творческото мислене на младежите към артистично рециклиране на ненужни вещи или материали и да даде възможност за изява. На 20-ти април, във фоайето на Младежки дом – Търговище бе открита изложба с творбите на всички участници. На нея бяха раздадени наградите на отличените деца и младежи. 114 индивидуални и 22 колективни творби бяха получени в единадесетото издание на конкурса "Еко-фантазии" 2023, организиран от Младежки дом-Търговище

➢Основните направления за работа : художествено-творческа и концертна дейност и работа по национални младежки програми и инициативи.

Творческият сезон за формациите към ЦМДИ отново бе много успешен . Успяхме да осъществим десетки младежки инициативи : участия в конкурси в страната , годишни продукции на трите големи формации . През годината изключително активна бе постановъчната дейност на Балетна формация „Търговище“ .

На 18 декември 2023 г. като част от коледната и предновогодишна програма на Общината и с финансовата и подкрепа реализирахме за публиката балетният спектакъл “Лешникотрошачката“. Проявата предизвика много емоции и аплодисменти сред публиката , залата на Драматичния театър беше препълнена от желаещи , а децата – участници в спектакъла вложиха огромно старание и труд при подготовката . Отзивите в социалните мрежи бяха възторжени – както по отношение на професионализма ,така и за цялостното впечатление - декор, костюми ,звук ,светлина. Също през м. декември солистите на Балетна формация „Търговище” се представиха отлично и се завърнаха с призови отличия от Балканска танцова спартакиада „Търновска царица”.

ДФА „Шарено герданче“, Балет ВЕГА, Школа по естрадно пеене и представителите и отново завоюваха отличия от Национални и международни конкурси . Представителен детско-юношески ансамбъл „Шарено герданче” , с ръководители Светла Стаменова и Анжела Георгиева, взе участие в концерт, наречен „Пътят” в Драматичен театър - Плевен. Той бе посветен на 50-тата годишнина и 25 години творчески път на Мартин Мочков -хореограф на Северняшки ансамбъл „Иван Вълев“ – гр. Плевен. Мартин Мочков е изтъкнат български хореограф, автор на множество емблематични танци в българския фолклор, представяни от почти всички ансамбли в страната. Освен това , много са наградите на ансамбъла от единадесетия МФФ „Фолклорен извор“ - 10 колективни и 4 индивидуални награди. Сред тях се отличава наградата на БНТ – участие на „Шарено герданче“ в предаването за фолклор „Иде нашенската музика“.

С ГРАН ПРИ и само първи места се завърна Школа за модерен балет "ВЕГА" от XI Международен детско-юношески фестивал-конкурс „СВЯТ, ИЗКУСТВО И МОРЕ”, състоял се от 22 до 27 юни 2023г. в КК Златни пясъци. Участваха състави от Украйна, Русия, Молдова, Полша и др.

Школа за естрадно пеене / Вокално студио "Ритъм" /, с ръководител Кремена Кряколова, спечели четири награди в различни възрастови групи от Арт фестивал "Сезони" – Бургас през м .юли 23 г.

Извън планираните прояви , в хода на творческия сезон екипът на Центъра заедно с творческите формации се включи в подготовката и реализацията на различни благотворителни инициативи – в помощ на болно дете , отбелязване на юбилейни годишнини и други.

В изпълнение на целите си Регионална библиотека „ Петър Стъпов“ – Търговище активно работи за подобряването на достъпа до литературни ресурси, разширяване на образователните програми и поддържане на културни инициативи и инициативи на изкуството. През периода за 2023г. са се реализирали редица културно-масови прояви, свързани с младежта, успешни събития и дейности като:

- През цялата година в секторите „Читални за възрастни” и „Заемна за възрастни” се проведоха предвидените обучителни сесии, свързани с възможностите и ресурсите на библиотеката. Ученици от града имаха възможност да се запознаят със сайта на библиотеката, представените в интернет електронен каталог, каталог на нетрадиционните носители, БД „Краезнание”, начините за търсене и ползване на информация в тях. Те направиха самостоятелни търсения в електронните каталози на литература, изучавана в училище и според личните си предпочитания. Специално място библиотекарите отделиха на представянето пред учениците и техните ръководители на Дигитална библиотека - „Мост през вековете” - Търговище.
- На 6 януари 2023г. имахме удоволствието да посрещнем Кристиан Талев - Криско в гр. Търговище, който пристигна по покана на Регионална библиотека "П. Стъпов". Организираната среща се състоя в кафе-театъра на ОНЧ "Напредък - 1864".Пред многобройната публика той представи автобиографичната си книга "Пътят нагоре". В хода на мероприятието присъстващите имаха възможност да задават въпроси към нашия гост. Получи се чудесен диалог, който разкри интересна информация за разликата между Кристиан Талев и Криско и интересни моменти от неговия живот.
- *Организираната среща бе по проект, с донор НФК*
- По повод 14 февруари Регионална библиотека "Петър Стъпов" обяви национален конкурс на тема "Пред любовта и виното всички са покорни". Той се проведе в две възрастови групи: до 18 години и над 19 години. В него се включиха 119 участника от 39 населени места в България. Общо получените от нас литературни произведения са както следва: 189 стихотворения и 23 есета. Самото оценяване беше абсолютно анонимно, като

журито научи имената на победителите в последният момент. Резултатите бяха обявени от писателката г-жа Неда Антонова.

➢ На 14 февруари 2023г. имахме удоволствието да организираме събитие, тематично посветено на празниците, под надслов "Технология на виното и любовния роман". Специални гости ни бяха писателката г-жа Неда Антонова и енолога инж. Добрин Рашков, а самото събитие се състоя в залата на Отдел "Читалня за възрастни" на Регионална библиотека "П. Стъпов" в изключително непринудена обстановка. Сред многобройната публика имаше представители от културните институции, приятели на библиотеката и гости от съседни градове, всички обединени от почитта си към любовната поезия, лирика и пивкото вино. Темата за любовта е силно застъпена в творчеството на писателката Неда Антонова. Книгите ѝ като „Неговата любима. Ботев и Венета – баладата на века“, „Първият след Бога. Любовта и смъртта на Васил Левски“ са само част от пресъздадените от таланта ѝ големи любовни истории на България. Черпейки от нейният опит и с вроденото си сладкодумие, писателката ни разказа за етапите на написване на един успешен любовен роман и какви предизвикателства среща писателя в процеса на написването му. Както всяка една среща с писателката Неда Антонова, така и тази беше завладяваща и обогатяваща.За виното си говорихме с г-н Добрин Рашков - инженер-технолог в ЛВК "Винпром" - Търговище. Благодарение на неговото експертно познание и обяснения научихме както научни, така и любопитни факти за технологията на производство на виното, класификацията на различните вина, кои са най-популярните сортове грозде в България и какви са тенденциите във винопроизводството у нас. Вечерта завърши с наздравица по повод празника Трифон Зарезан.

➢ На 2 и 6 март 2023г. Регионална библиотека „Петър Стъпов“ отново бе домакин на традиционни концерти, организирани и проведени съвместно с Частна музикална школа „Доминанта“ в залата на библиотеката. Събитията бяха посветени на най-милият празник - Международния ден на жената (8-ми март) и донесоха много и силни емоции. Тази година концертите бяха озаглавени "Поздрав за мама". В продължение на два дена малки и големи музиканти демонстрираха резултата от упорития си труд, като изпълниха пиеси от български и чуждестранни композитори. Отлично подготвени от музикалните педагози Ваня Иванова и Петя Димова, децата заслужено получиха силни аплодисменти от многобройната публика. Частна музикална школа „Доминанта” е дългогодишен партньор на Регионална библиотека Търговище в усилията ѝ да подкрепя, насърчава и предоставя сцена за изява на младите изпълнители в града – пианисти, цигулари, китаристи. Школата може да се похвали с многобройни успехи в инструменталното обучение по отношение на интерпретационната техника, възпитанието на художествен вкус, сценично поведение и формирането на цялостна музикална култура.

➢ На 9 март 2023г. посрещнахме артиста и фокусник Ненчо Илчев в гр. Търговище, който пристигна по покана на Регионална библиотека "П. Стъпов". Организираната среща се състоя в кафе-театъра на ОНЧ "Напредък - 1864". Пред многобройната публика от развълнувани почитатели Бате Ненчо, както е познат още на публиката, представи „Забранената книга за фокуси“ - луксозно и цветно издание, в което той споделя с читателите си, малки и големи, тайните на 51 фокуса. В хода на мероприятието присъстващите имаха възможност да задават въпроси към нашия гост. Получи се чудесен диалог, който разкри интересна информация за живота и детството на автора. Всички присъстващи бяха възхитени от последвалите фокуси, които представи Бате Ненчо, както и разкриването на тайните към тяхното изпълнение. Цялата среща бе поднесена с голяма доза чувство за хумор, което повдигна още повече настроението в залата.

➢ *Организираната среща бе по проект, с донор НФК*

➢ На 22 март 2023г. в Регионална библиотека "П. Стъпов" се проведе информационна среща с представители на Бюрото по труда и библиотеката. По време на срещата присъстващите имаха възможността да се запознаят с услугите, които предлагат двете институции, както и да се информират за настоящи и бъдещи проекти, които биха били полезни за всеки трайно незает, неучащ или за всяко заинтересовано лице.

➢ На 23 март 2023г. имахме удоволствието да посрещнем българския актьор, композитор, музикант, певец и филмов режисьор Стефан Вълдобрев, който пристигна в Търговище по покана на Регионална библиотека "П. Стъпов". Организираната среща се състоя в Кафе "Елена", а поводът бе представянето на „Книга за песните" - първата книга на Стефан Вълдобрев, която може да се определи като литературен албу от текстове, поезия и биографични истории. В нея той се проявява като умел разказвач, описвайки честно, чувствено, без маниери и преструвки творческия процес по създаването на 41 песни, като се обхваща периодът от 80-те години до днес. В по-различна и непринудена обстановка си поговорихме, послушахме и попяхме хубава музика на живо, а цялата среща бе поднесена с голяма доза чувство за хумор, което приповдигна още повече настроението в залата.

➢ На 27 април 2023г. бяхме домакини на талантливите ученици от II СУ "Професор Никола Маринов" - Търговище. Те изнесоха своята годишна продукция пред многоброна публика във фоайето на Регионална библиотека. Поздравяваме ги за положения труд и показаните умения и таланти и пожелаваме смело да вървят и покоряват нови върхове в сферата на изкуството и музиката!

➢ На 9 май 2023г. имахме удоволствието да посрещнем популярната българска певица Деси Добрева, която пристигна в Търговище по покана на Регионална библиотека "П. Стъпов". Организираната среща се състоя в Кафе "Елена", а поводът бе представянето на "Лично и вкусно" - първата книга на Деси Добрева. В нея тя е споделила 87 авторски рецепти, заедно с 87 лични истории, съвети от личната ѝ практика за добра форма и не на последно място – снимки от личния ѝ архив! Всички рецепти са приготвени и заснети лично от Деси, а цялата книга е написана лично от нея с присъщото ѝ чувство за хумор. В непринудена обстановка си поговорихме с Деси, която сподели свои лични истории, послушахме и попяхме хубава музика, а цялата среща бе поднесена с голяма доза чувство за хумор, което приповдигна още повече настроението в залата.

➢ На 31 май 2023г. Регионална библиотека "П. Стъпов" беше домакин на мастър-клас на тема "Водни техники върху хартия", където проф. д-р Бисера Вълева сподели богатия си творчески опит и умения с ученици и възпитаници от Школа по изобразително изкуство "Артея", с ръководител Нели Димитрова.

➢ На 1 август 2023г. в "Детски отдел" на РБ „Петър Стъпов" гр. Търговище се проведе първата среща на творците от клуб „Златното перце". Това е нова инициатива, която се реализира през август. Идеята за клуба е на две девойки – доброволки в „Детски отдел". Златомира и Магдалена – ученички от София, които летуват в Търговище. В клуба бяха обсъждани литературни произведения, учиха се взаимно как се пишат текстове, ще се коментират идеи. Доброволците водещи занятията, помагаха на малките читатели със съвети и практически насоки за развитие на писателски умения. Бяха сформирани две възрастови групи: първа - от 9 г. -12 г., и втората - от 13 г. -16 г. Идеята е да се разнообразят летните дни на децата и младежите, както и да се развиват писателските умения на деца и преди всичко заедно да се забавляват в уютните зали на библиотеката.

➢ На 27 септември 2023г. в Регионална библиотека "П. Стъпов" ни гостува автора и художник Даниел Атанасов - САТАНАСОВ. В открит разговор той разказа на присъстващите за процеса по създаване на комикс, какво е специфично за пазара у нас и какви са тенденциите в световен мащаб. В процеса на срещата ни представи своите творби, които могат да се открият в големите книжарници.

➢ Тазгодишната Европейска седмица на програмирането се провежда между 7 и 22 октомври 2023 г. В инициативата се включиха ученици от начален и прогимназиален етап на обучение от ОУ " Христо Ботев", с. Лиляк. И тази година използвахме новите технологии, за да насърчим децата да усъвършенстват двигателните си умения и да осъществяват своите идеи с помощта на програмирането. На помощ ни дойдоха програмируемите пчелички Bee-bot, робота Финч и очилата ни за виртуална реалност за радост на всички деца. Европейската седмица на програмирането помага на милиони хора в Европа и извън нея да учат, да създават, да правят нововъведения и да се забавляват с цифровите технологии. Умението да програмираме ни дава предимство в цифровия свят, като ни позволява да го контролираме, променяме и дори да го правим по-добър.

➢ На 1 ноември 2023г. се състоя представянето на един съвсем необикновен и дългоочакван комикс, за осъществяването на който бяхме домакини през цялата изминала лятна ваканция. Поздравления за резултатите от усърдието и въображението на децата, взели участие в „Комикс – лято в Регионална библиотека". Станахме свидетели на упоритата работа, която вложиха участниците, игрите и усмивките, екипността и пòлета на фантазиите им. Превантивно - информационен център към ОБСНВ Търговище се справиха фантастично с организацията и резултатите са налице!

➢ На 21 ноември2023г. в Деня на християнското семейство и младежта, имахме удоволствието да бъдем домакини на възпитаниците от неделното училище към Храм "Св. Успение на Пресвета Богородица" - гр. Търговище. За 27-та годинишнина на училището, децата, които го посещават, ни представиха своето изкуство в цветна и завладяваща изложба, която присъстващите имаха възможност да разгледат. Картините бяха изложени до 20 декември (Игнажден) във фоайе II етаж на библиотеката. Протойерей Бисер Христов също взе участие в срещата ни с беседа, посветена на 21 ноември, с която напомни на присъстващите за най-важните неща в живота - семейството, християнските ценности и уважението към ближния. Публиката бе поздравена с музикално изпълнение от възпитаник на училището и стихчета, изпълнени от най-малките.

Съхраняването, опазването и предаването на поколенията на световното културно наследство е немислимо без процесите на дигитализация и неограничения достъп онлайн. Голяма част от обектите на историческата памет се съхраняват в библиотеката и днес те са едни от най-активните участници в процесите на изграждане на дигитални архиви на своите богати колекции.

III. РАЗВИТИЕ НА МЛАДЕЖКО ДОБРОВОЛЧЕСТВО

Младежко доброволчество

Доброволчеството дава множество възможности на младите хора да изразят своя порив към хуманност и грижа за другите, както и да се утвърдят общочовешките ценности сред младото поколение. Нараства готовността на младите хора да участват в доброволчески акции. По въпросите на доброволчеството на територията на Община Търговище работят активно следните организации: Българският младежки Червен кръст, Клуб на Нестопанските организации, Регионална здравна инспекция, ЦПЛР - ОДК Търговище с ученици от Търговищкия ученически парламент, Общински съвет по наркотични вещества и др.

Български младежки Червен кръст е предпочитана неправителствена организация от търговищките младежи. В нея те намират подкрепяща среда и възможност да развият полезни житейски и социални умения. БМЧК им предоставя поле за изява. Младежите планират, организират и провеждат кампании, демонстрации и обучения за свои връстници.

БМЧК- Търговище за 2023 година отчита следните дейности:

- **Организационно развитие**

Към края на 2023 годината броят на членовете на БМЧК – Търговище е 93. Броят на клубовете се запазва. Те са общо четири. Два от тях са на територията на град Търговище, и по един в Попово и Антоново. Всички нови членове на организацията са преминали обучение по общи знания.

Проведените през годината обучения за доброволци допринесоха за сплотяването им и добрата работа в екип.

Всички клубовете на БМЧК- Търговище разполагат с добра материална база. Доброволците в Попово използват актовата зала на Профилирана гимназия „Христо Ботев".

Доброволците от клуб „Добро сърце", Антоново имат обзаведено помещение в своето училище. Там провеждат срещите си, подготвят благотворителните базари и информационните кампании.

Доброволците от областния град използват за сбирки, обучения и подготовка на кампании кабинета по Първа помощ в сградата на Секретариата на БЧК Търговище.

През отчетния период областната организация реализира проектите „Да създадем пространство" , видео подкаст „БМЧК-аст", кампания „Облечи усмивка и брой до 12", включи се в младежките дейности по апела на МФЧК/ЧП в отговор на конфликта в Украйна.

БМЧК-Търговище участва в съвместни кампании и инициативи с различни партньори- Общински съвет по наркотични вещества и Регионална здравна инспекция (дни за борба със зависимостите и тютюнопушенето, дни за борба с ХИВ/СПИН, възпоменание на жертвите на ПТП и др.), Търговищки ученически парламент , Продължават партньорствата ни с училища, образователен център „Усмивки", Община Търговище, Полиция и др.

През 2023г. 12 доброволци получиха грамоти за активна доброволческа дейност и по повод завършване на средното си образование.

По традиция в края на всяка учебна година за доброволците от Антоново се организира екскурзия. Тази година тя беше до Ивановските скални манастири , пещерата Орлова чука и град Русе. Времето, прекарано заедно в неформална среда допринася за сплотяването на екипа.

- **Направление „Хуманитарно образование"**

Всички новопостъпили членове на организацията са преминали обучение по общи знания за червенокръсткото движение, Български Червен кръст и Български младежки Червен кръст.

В училището в гр. Антоново доброволците проведоха презентации за историята, принципите и дейностите на организацията в различни класове.

Видео подкаст „БМЧК-аст". Какъв по-добър начин повече млади хора да се запознаят с хуманитарните ценности, с принципите на Червения кръст и със самото доброволчество, от това да се публикува информация в най-популярните канали в интернет пространството? Именно това е предизвикателството пред видео подкаста на БМЧК-Търговище, който вече се излъчва в YouTube, Spotify, Instagram и TikTok. Първите предавания запознават слушателите и зрителите с принципите и ценностите на международното движение на Червения кръст и Червения полумесец, засягат темата за мотивацията на младите хора да станат доброволци. Амбицията ни е да продължим с още нови и интересни за младежите теми като екология и устойчив начин на живот, домашно насилие и булинг в училище, менталното здраве на младите и др. Темите се разискват от самите доброволци и техни гости. Всяко предаване има предварителен сценарий, но стремежът е дискусията да тече свободно. В социалните мрежи (главно на интернет страници на БМЧК) се публикува анонс за следващия епизод. Реализирането на проекта стана възможно благодарение на финансовата подкрепа от нашите швейцарски партньори „Вариант 5".

На официалната церемония по връчване на Национална награда за младежко доброволчество 2023 г. “Носи промяната. Бъди доброволец” ,БМЧК – Търговище, в лицето на Алекси Георгиев, спечели наградата в категория „Въвеждане на иновация в дейностите на Българския младежки Червен кръст“ . Наградата е присъдена за създаването на видео подкаст „БМЧК-аст“. Проектът получи и Специалната награда на Министерството на младежта и спорта.

- **Първа помощ**

Обучения по първа помощ на доброволци и ученици, демонстрации на Младежкия авариен екип.

На 29 - 30 април и на 4 - 5 ноември 2023г. бяха проведени областни обучения по първа долекарска помощ.

Доброволците взеха участие и в обучение по Първа психологична помощ и психосоциална подкрепа през юни.

През годината са проведени обучения по първа помощ в няколко училища (Първо СУ „Св. Седмочисленици“, Второ СУ „Проф. Никола Маринов“, ОУ „Христо Ботев“ гр. Търговище, СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ , гр. Антоново) В периода март-юни доброволци проведоха подготовка на Ученическите екипи по първа помощ за областното и националното състезание.

През месец май се проведе областно състезание на Ученическите екипи по първа помощ (УЕПП) .

Състезанието беше организирано с помощта на Младежкия авариен екип.

Младежкият авариен екип на БМЧК- Търговище взе участие в учение за отработване реакциите при пътнотранспортно произшествие. То се проведе на 05.09.2023 г. край гр. Попово.

През годината с демонстрации по първа помощ бяха отбелязани редица дати- Световния ден на първата помощ на 9 септември, деня без жертви на пътя- 20 септември, световния ден за възпоменание на жертвите на пътно-транспортни произшествия- 19 ноември.

Доброволците участваха и в съвместни инициативи с други организации(Общински съвет по наркотични вещества, Регионална здравна инспекция), свързани с безопасността на движението по пътищата.

През октомври БЧК- Търговище проведе поредица от обучения по първа психологична помощ и психосоциална подкрепа с ученици от девети, десети, единадесети и дванадесети класове на I СУ „Св. Седмочисленици“.

Инициативата е в рамките на проект „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020г. Основната цел е да се формират базови познания и практически умения за реакция и защита на децата и учениците при бедствени и други кризисни ситуации. Ключов елемент по време на обученията беше учениците да се запознаят с възможните емоционални реакции следствие на внезапно възникнала кризисна ситуация, както и да усвоят техники за оказване на първа психологична помощ.

- **Здравна програма**

Превенция на ХИВ/СПИН и сексуално преносими инфекции

По повод 1 декември- Световния ден за борба с ХИВ/СПИН бяха проведени няколко инициативи: информационни акции в училищата в Търговище, Антоново и Попово, онлайн анкета, презентация с тийнейджъри от приемни семейства. В партньорство с Регионалната здравна инспекция в сградата БЧК - Търговище бяха проведени безплатни и анонимни изследвания за ХИВ/СПИН, хепатит В и сифилис. Един специален епизод от подкаста беше

посветен на рисковото поведение и информираността на младите за сексуалното и репродуктивното здраве.

С информационна кампания в училищата и раздаване на брошури и презервативи беше отбелязан св. Валентин.

Превенция на зависимости и тютюнопушене

Под мотото "Дишай свободно без цигарен дим" беше отбелязан 31 май- Световен ден за борба с тютюнопушенето. На площада пред Драматичния театър в Търговище беше проведена демонстрация с пушеща кукла и измервания на издишания въглероден монооксид. Акцията беше организирана в парньорство с Общински съвет по наркотични вещества , Превантивно информационен център и Регионална здравна инспекция

Целта на тазгодишната кампания по повод 26 юни (международен ден за борба срещу злоупотребата с наркотици) беше да се повиши осъзнатостта за това колко е важно отношението към хората, жертви на зависимости. Мотото на кампанията беше "Хората на първо място: стоп на стигмата и дискриминацията, засилване на превенцията" Доброволците отбелязаха деня заедно с партньорите от Общинския съвет по наркотични вещества , Превантивно- информационен център и Регионална здравна инспекция Търговище. На пункта в парк Борово око те подредиха информационни материали, показаха техники за оказване на първа помощ при човек в безсъзнание, дискутираха с връстници причините за злоупотреба с психоактивни вещества.

Специалистите от Общински съвет по наркотични вещества и ПИЦ- Търговище проведоха обучение с наши доброволци

Проведено беше и едно неформално обучение но превенция на зависимости с ученици от II СУ „Проф. Никола Маринов“, Търговище.

В Антоново пред няколко класа бяха изнесени презентации на тема „Здравословен начин на живот и хранене“.

- **Активно включване в социална среда**

По повод Св. Валентин-деня на влюбените доброволците изработиха различни накити за благотворителен базар. Той се проведе в дните от 12 до 14 февруари 2023г. Събрани бяха 1 640 лева, с които беше закупен вено скенер за детското отделение на МБАЛ Търговище.

На 1 март 2023г. доброволците раздадоха на своите съграждани мартенички.

Благотворителната кампания на БМЧК Търговище "Облечи усмивка и брой до 12" отново бе проведена през тази година. Участваха 150 абитуриенти и техни учители . Всеки от тях направи дарение и облече тениска, изрисувана от дете с увреждания, в деня на изпращането на абитуриентите от училище. Доброволците проведоха ателиета с ученици от ЦСОП (Център за специална образователна подкрепа) , от Училището за деца с увреден слух в Търговище и с деца- пациенти в детското отделение на МБАЛ- Търговище. Със събраната сума (1500 лв) беше закупен пулс оксиметър за педиатрията в Търговище, 4 градински люлки за ЦСОП и оборудване за площадка по безопасност на движението в Специално училище за ученици с увреден слух „Св. Иван Рилски“, Търговище.

През годината се проведоха обучения на различни теми по направление „Активно включване в социална среда“, а именно: по програмите „Хелфи“, „Екология и опазване на околната среда“ и „Критично мислене и дигитално-медийна грамотност“.

Доброволците проведоха няколко ателието по програма „Хелфи“ с деца от ОЗД „Пчелица“ и ученици от I СУ „Св. Седмочисленици“.

През дните на лятната ваканция бяха проведени различни ателиета и игри с деца от детски градини и образователен център „Усмивки“.

БМЧК- Търговище беше една от областните организации, в които се реализира **проект „Да създадем пространство“,** финансиран от Международната федерация на Червения кръст и Червения полумесец.

Откриващото събитие по проекта се състоя на 18 май 2023. Гости бяха представители на партньорски организации, както и кметът на Община Търговище Дарин Димитров.

От месец април до края на юли 2023г. на откритото младежко пространство освен откриващото събитие бяха проведени и 6 други инициативи. В тях взеха участие 15 доброволци на БМЧК, доброволци от Търговищки ученически парламент, приемни деца и родители, деца от детска градина „Здравец“ и образователен център „Усмивки“. Партньори в дейностите бяха Общински съвет по наркотични вещества , Превантивно информационен център, Областен екип по приемна грижа, Регионална здравна инспекция - Търговище.

Първата проведена инициатива по проекта беше обработване, наторяване , разсаждане и декориране на градинка, разположена в центъра на откритото пространство. Поддържането на градинката продължи през целия период на реализация на проекта, продължава и след това.

Проведени бяха **две** ателиета по програмите „Хелфи“ и „Приятели с водата“ с 50 деца от Детска градина „Здравец“, гр. Търговище. Водещи на ателиетата бяха доброволци на БМЧК. Децата се запознаха с материалите, които се използват за първа помощ, с техники за спиране на кръвоточение от носа и обработка на рани от ухапване. "Безопасност край басейна" беше избраната тема от наръчника „Приятели с водата“. След като се запознаха с основните правила за безопасност, децата рисуваха. Рисунките им бяха изпъстрени със слънца, играчки и всички необходими аксесоари за безопасни приключения край водата

Ателие по програма „Хелфи“ беше проведено и с 55 деца от Образователен център „Усмивки“. Децата са на възраст от 6 до 9 години.

По повод 26 юни - Международен ден за борба с наркоманиите и наркотрафика беше проведена информационна акция. БМЧК -Търговище отбеляза деня заедно с партньорите от Общинския съвет по наркотични вещества , Превантивно- информационен център и Регионална здравна инспекция- Търговище.

Може би най-значимата инициатива, проведена на младежкото пространство беше срещата с приемни семейства. На нея дойдоха 20 приемни деца и родители.

Приемните деца и доброволците се забавляваха заедно. Децата избираха в какви игри да се включат- туистър, настолни игри, рисуване. Всяко дете получи книжка и пособия за рисуване. Приемните родители и представителите на областния екип по приемна грижа използваха възможността да обменят опит, да дискутират трудностите и предизвикателствата, с които ежедневно се сблъскват.

Интересни дейности по направлението реализираха доброволците от клуб „Добро сърце“, гр. Антоново. Събрани бяха средства за пострадалите от земетресението в Турция през месец февруари 2023г. В периода 14 февруари- 1 март бяха организирани базари с ръчно изработени картички, сувенири и мартенички. Събраната сума от 500 лева беше преведена по сметката на БЧК за пострадалите в Турция.

Няколко дискусии бяха проведени с ученици от различни възрасти в часовете на класа. Ето някои от темите: „Да върнем вярата в доброто“, „Познаваме ли билките в нашия край“, „Лято е! Водата, наш приятел или враг“.

От Коледната благотворителна кампания „Една снимка = една детска усмивка“ успяхме да съберем 1 066,40 лв. С тях са закупени подаръци за 7 деца от многодетни семейства и деца с по един родител.

Доброволците на БМЧК- Търговище участват изключително активно във всички кампании. Те са ценен ресурс за областната организация, благодарение на техните, идеи, хуманитарен заряд и отдаденост на каузата.

Български младежки Червен кръст- Търговище успя да реализира повечето от планираните дейности. Организацията има своето място в неформални обучения и дейности с различни групи деца и младежи.

БМЧК-Търговище продължи да бъде пълноценен партньор на местни неправителствени, областни и общински организации и институции.

През 2023 г. „Асоциация НАЯ'· продължи работата си с доброволци на възраст 13-14 години от ОУ .„Христо Ботев" гр. Търговище. 10 добороволеца бяха обучени по теми, свързани с насилие, основано на пола. Практическите модули са разработени така, че учениците да повишат своята информираност по темата, да са по-критични и да оспорват половите стереотипи по отношение на неравенствата между жените и мъжете. Много често учениците се провокират към дебати, в които да оспорват и отхвърлят нормите, които ограничават момичетата и момчетата, например в избора на професия, както и създават предпоставка за дискриминация и насилие, основани на пола. Учениците за първи път се сблъскват с понятието „стереотип'· и за първи път се поставят в ситуации. в които могат да видят какви са традиционните представи какъв трябва да бъде мъжът и каква трябва да бъде жената. Те не са информирани по темата и съответно насилието, основано на пола го свързваха предимно с физически посегателства и не отчитаха отношенията, базирани на полови стереотипи които ограничават, етикетират и предопределят изборите им в посока, различна от желаната.

Учениците-доброволци отбелязаха кампании, с насоченост към превенция на насилието над жени и деца. Отбелязаха „Свети Валентин" с послания, написани на сърчица, за нетолериране на насилието над момичета и жени; Световният Ден на розовата фланелка против тормоза в училище беше отбелязан с информационни плакати и табла, поставени на видно място в училище; радиопредаване; хартиени розови фланелки и ленти с надпис „.Не на тормоза в училище". По случай „8 Март'· доброволците, чрез социалните мрежи, поздравиха всички дами с празника и изработиха картички за своите майки, а мотото на кампанията им беше „Нека уважението към жената не е само на 8 Март". Отбелязаха важни събития, като „ 1 Юни - „Международния ден на детето“· „Международния ден за борба с трафика на хора", „16 Дни за борба с домашното насилие" и др. По метода „връстници обучават връстници" доброволците обучиха своите връстници какво е насилие, как да го разпознаваме и защо е важно да сигнализираме. ако сме потърпевши или свидетели; какво е трафик на хора; взаимоотношения между приятели и др.

През месец Октомври 2023 г. се обучиха близо 70 ученика на възраст 16-17 години от ПГИИ „Джон Атанасов" гр. Търговище по темата „домашно насилие'·, както и 5 педагози и педагогически специалисти как да осъществяват превенция на домашното насилие в училищна среда. Като резултат училището изработи „Програма за превенция на домашното насилие в училищна среда сред учащи 9-12 клас".

IV. НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗДРАВОСЛОВНИЯ НАЧИН НА ЖИВОТ

Здравословен начин на живот

Основните причини за влошаване на здравето на българските граждани, в това число и младежите са бедността, безработицата, влошена структура на доходите и потреблението, неблагоприятна околна и жилищна среда, нездравословният начин на живот, свързан с непълноценното хранене, дистрес, съчетани и с други рискови фактори, като тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, употреба на наркотични вещества, ниска двигателна активност, нараства разпространението на ХИВ/ СПИН и полово предаваните болести, затвърждава се тенденцията след напускане на училище голяма част от младите хора да прекратяват заниманията си със спорт и да не водят здравословен начин на живот и др. За съжаление всичките тези тревожни тенденции не са чужди и за Община Търговище.

Всяка година се изготвя комплексна оценка на здравословното състояние на учениците от организираните колективи в област Търговище. Оценката се изготвя съгласно изискванията на Наредба №8 от 3 ноември 2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията, Наредба №3 от 2000 г. за здравните кабинети в училища и детски заведения и на база постъпилите унифицирани таблици, предоставени от медицинските специалисти към здравните кабинети.

През 2022 г. на годишен профилактичен преглед от 34 начални, основни и средни общообразователни училища и професионални гимназии са подлежали 8757 ученика на възраст от 7 до 18 години, организирани в 448 паралелки. Учениците на възраст 14 – 18 години – 3717.

По пол разпределението е както следва:

- момчета на възраст 14 – 18 г. – 55.02 %
- момичета на възраст 14 – 18 г. – 44.98 %

През 2022 г. с профилактичен преглед са обхванати 8495 подрастващи – 97 %. С 2,17 % се е увеличил делът на прегледаните профилактично ученици в сравнение с 2021 г., когато обхватът е 94.83 %.

През 2022 г. в РЗИ – Търговище е получена информация за ръста и теглото на 8757 ученици, от които 3717 във възрастовата група 14 – 18 години.

При учениците на възраст от 14 до 18 г. в границите на нормата по отношение на ръста са 69.88 % от момчетата и 65.49 % от момичетата. В границите на разширената норма попадат 21.91 % от момчетата и 25.3 % от момичетата. Извън нормата, съответно с повече от 2 стандартни отклонения под нея, са 2.93 % от момчетата и 2.45 % от момичетата, а над нея 5.28 % от момчетата и 6.76 % от момичетата.

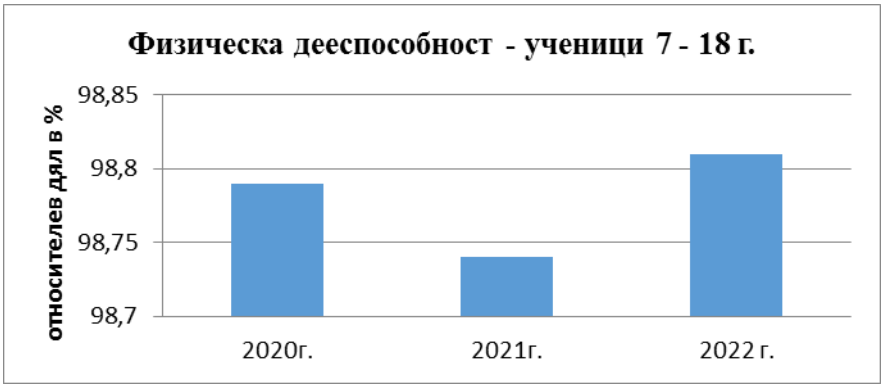
Наблюдава се намаление на ръста в норма за сметка на броя ученици в разширената норма.

По отношение на телесната маса при учениците на възраст от 14 до 18 год. с нормална телесната маса са 65.38 % от момчетата и 62.26 % от момичетата. В границите на разширената норма попадат 21.22 % от момчетата и 23.21 % от момичетата. Извън нормата, съответно с повече от 2 стандартни отклонения под нея са 3.37 % от момчетата и 3.47 % от момичетата, а с наднормено тегло са 10.03 % от момчетата и 11.06 % от момичетата.

През 2022 г. е намалял значително делът на децата с нормална телесна маса. Увеличен е броят на учениците с телесна маса в разширената норма и извън нормата.

Оценката на физическата дееспособност на учениците се извършва от преподавателите по физическо възпитание и спорт в училищата. Отчита се в анализа по броя ученици, получили оценка над среден (3) в часовете по ФВС. Данните сочат, че 99.07 % от момчетата и 97.85 % от момичетата от 14 до 18 години са с добра физическа дееспособност. Относителният дял на освободените от часовете по ФВС ученици е 1.43 %.

През 2022 г. 126 ученика от Центъра за специална образователна подготовка – гр. Търговище, III ОУ, IV ОУ и СУУУС – гр. Търговище са включени в групи по лечебна физкултура.

На годишен профилактичен преглед през 2022 г. са преминали 8495 – 97 % от подлежащите ученици при 94.83 % за 2021 г. и 93.84 % за 2020 г.

Регистрирани са 1377 заболявания, т.е. 162.09 ‰ при 139.4 ‰ за 2021 г. и 128.62 ‰ за 2020 г.

➢ Водещ проблем, установяван по време на профилактичните прегледи, продължава да бъде затлъстяването – 760 ученика от обхванатите с профилактични прегледи са със затлъстяване, т. е. 89.46 ‰ при 83.94 ‰ за 2021 г. и 80.67 ‰ за 2020 г. В структурата на регистрираните заболявания относителният дял е 55.19 % в сравнение с 2021 г. - 60.22 % и с 2020 г. - 62.72 %.

➢ На второ място са очните заболявания, главно аномалии в рефракцията и акомодацията и смущения в зрението – при 128 ученика от обхванатите с профилактични прегледи, т.е. 15.07 ‰ при 13.43 ‰ за 2021 г. и 11.87 ‰ за 2020 г. В структурата на регистрираните заболявания относителният дял на учениците с проблеми в зрението е 9.3 % при 9.64 % за 2021 г. и 9.23 % за 2020 г.

➢ Астмата е на трето място в структурата на заболеваемостта в ученическа възраст. Регистрирана е при 104 ученика от обхванатите с профилактични прегледи, т.е. 12.24 ‰ при 9.96 ‰ за 2021 г. и 10.72 ‰ за 2020 г. и относителен дял 7.55 % от регистрираните заболявания при 7.14 % за 2021 г. и 8.33 % за 2020 г.

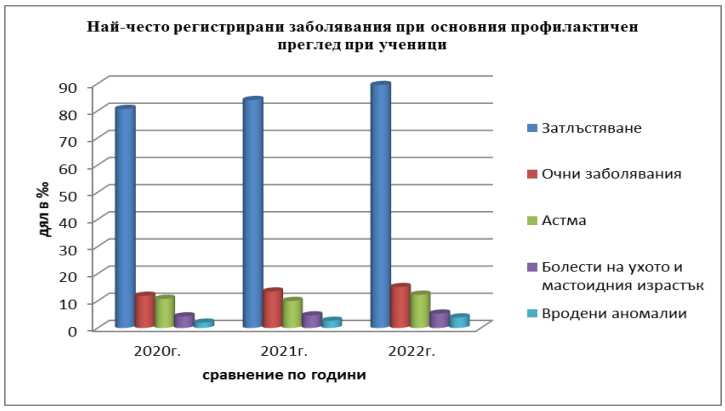
➢ На четвърто място са „болести на ухото и мастоидния израстък” – 45 ученика, главно „глухота“ – 5.3 ‰ при 4.63 ‰ за 2021 г. и 4.26 ‰ за 2020 г. и относителен дял 3.27 % от регистрираните заболявания при 3.32 % за 2021 г. и 3.31 % за 2020 г.

➢ Вродени аномалии – при 33 ученика – 3.88 ‰ при 2.66 ‰ за 2021 г. и 1.96 ‰ за 2020 г. и относителен дял 2.4 % от регистрираните заболявания при 1.91 % за 2021 г. и 1.52 % за 2020 г.

Двукратно се е увеличил делът на заболелите с диагноза „хипертонична болест“ – 1.65 ‰ при 0.81 ‰ за 2020 г.

Увеличение се наблюдава и при диагнозите „неврози“, „специфично забавяне в развитието“, „ДЦП“, „епилепсия“, „алергичен ринит“, „артропатии и сродни заболявания“, „плоско стъпало, придобито“, „гръбначни изкривявания“, „късни последици от травми и отравяния“ и „други“.

Наблюдението на заболеваемостта в областта през последните години показва, че на преден план излизат заболявания, свързани по-скоро с начина на живот – обездвижване, неправилно хранене, дълъг престой пред компютъра и др. Наблюдава се и увеличение на вродените аномалии.

Наличните данни за регистрираните заболявания при профилактичните прегледи дават възможност да се анализира здравословното състояние на учениците в преходните периоди от развитието им – първи, седми и десети клас.

При учениците от десети клас с профилактичен преглед са обхванати 709 ученика – 92.92 % при 95.21 % за 2021 г. и 94.11 % за 2020 г. Регистрирани са 187 заболявания – 263.75 от обхванатите с профилактичен преглед ученици имат здравословен проблем при 89.03 ‰ за 2021 г. и 127.77 ‰ за 2020 г., т.е. наблюдава се значително увеличение на заболеваемостта при седемнадесетгодишните.

- Затлъстяване – 143.86 ‰ при 34.84 ‰ за 2021 г. и 87.35 ‰ за 2020 г.
- С болести на окото са – 15.51 ‰ при 19.35 ‰ за 2021 и 22.16 ‰ за 2020 г.
- Астма – 19.75 ‰ при 7.74 ‰ за 2021 г. и 3.91 ‰ за 2020 г.

От данните се вижда, че на първо място доминира затлъстяването като проблем. През 2022 г. се е увеличил значително делът на затлъстелите ученици в тази група.

В структурата на водещите заболявания през последните три години участват едни и същи класове болести.

През 2022 г. на диспансерен учет са се водили 278 ученика или 3.27 % от всички прегледани ученици при 4.58 % за 2021 г. и 4.48 % за 2020 г.

Относителният дял на диспансеризираните на възраст 14 – 18 годишни - 47.28 %. По пол диспансеризираните момчета при 14-18 годишните са 60.43 %, а момичетата – 39.57 %.

Най-честият повод за диспансеризация са:

- Болестите на нервната система и сетивните органи – 176 лица (относителен дял от всички диспансерни 63.31 %).
- Заболявания на дихателната система – 48 лица (относителен дял от всички диспансерни 17.27 %). В тази група 83.33 % (40 ученика) са с диагноза Астма.

➢ Болести на ендокринните жлези и обмяната – 12 лица (4.32 %, от които 8 ученика са с диагноза „Диабет”.

➢ Болести на сърдечно – съдовата система – 11 лица (3.96 %), от които 6 лица с вродени сърдечни малформации (54.5 % от сърдечните заболявания).

Изводи:

➢ По-голяма част от детското население в Търговищка област е с добро физическо развитие.

➢ Медицински проблем за детската възраст в региона продължава да бъде затлъстяването. При учениците за поредна година той е на първо място. Социалното му значение се определя от развитието в по-късна възраст на редица заболявания – хипертония, сърдечно–съдови, мозъчно-съдови заболявания, диабет, липидни нарушения още от детска възраст и др. Относителния дял на затлъстелите ученици е 8.95 % от всички прегледани ученици. Освен генетичните фактори, които го детерминират, то е свързано до голяма степен с небалансираното хранене и хиподинамията, а през изминалите години и с пандемията COVID-19.

➢ Данните от профилактичните прегледи и диспансерното наблюдение на деца и ученици за 2022 г. потвърждават необходимостта от системното им провеждане като възможност за ранно откриване и отстраняване на здравни проблеми у подрастващите. От значение е още в детска възраст да се акцентира върху дейности за профилактика на хроничните незаразни заболявания, които съставляват значителен дял от патологията на възрастното население.

➢ Нужно е по-добро взаимодействие между медицински специалисти и семейни лекари, за да се подобри обхващането с профилактични прегледи на децата. Медицинските специалисти към учебните заведения да информират родителите за провеждането на профилактични прегледи, като обяснят необходимостта от тях.

➢ Медицинският специалист би могъл да работи по-активно с диспансеризираните деца, прилагайки индивидуален подход към всяко от тях.

➢ За профилактика на водещите заболявания – затлъстяване, гръбначни изкривявания, смущения в зрението, астма медицинските специалисти е нужно да подобрят взаимодействието си с ръководствата на учебните заведения и да предлагат мерки за повишаване на двигателната активност.

➢ С цел правилното физическо развитие да се съблюдава пълноценно и здравословно хранене.

➢ За подобряване на здравословното състояние на детското население от областта е необходимо да продължи реализирането на регионални профилактични програми за преодоляването на конкретните здравни проблеми в областта, с ангажирането на медицински специалисти, педагози, родители и обществеността като цяло.

Проблеми:

➢ Съществен остава проблемът с качественото извършване на профилактичните прегледи и акуратното им отразяване от страна на ОПЛ в учетната форма, съгласно Наредба №3. Често те се провеждат формално и частично, но се отчита, че са извършени в пълен обем. Не всички ОПЛ попълват правилно и изчерпателно талоните с антропометрични данни и комплексната оценка на здравето на децата и учениците. Липсват данни за водещи се на диспансерен учет хронично болни. Взаимодействието между медицинските специалисти от здравните кабинети и ОПЛ в повечето случаи остава незадоволително. Поради тези причини не може да се изготви прецизна и цялостна оценка и анализът няма претенции за изчерпателност.

➢ Родителите също недооценяват значението на профилактичния преглед за ранно откриване и своевременно лечение на заболявания и аномалии в детската възраст. Децата се водят на преглед при общопратикуващия лекар при клинично изявен проблем.

Мерки:

➢ Поради това, че не всички учащи предоставят талони за профилактичен преглед по препоръка на РЗИ медицинските специалисти от здравните кабинети към детските заведения и училищата осъществяват замервания на ръст и тегло на всички деца и ученици.

➢ Всяко лято, по време на задължителните обучения от експерти на РЗИ медицинските специалисти от областта се запознават с изготвения Анализ на здравословното състояние на децата и учениците. Целта е от своя страна медицинските специалисти да запознават с резултатите ръководствата на учебните заведения и родителите, като се предложат конкретни инициативи за подобряване на здравословното състояние.

➢ По Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести се осъществяват редица обучителни мероприятия, свързани със здравословното хранене, небалансираното хранене и болести, свързани с него, значението на храненето и двигателната активност за изграждане на здрави кости, оралната хигиена, обща хигиена и др.

По повод 31 май – **Световен ден без тютюнопушене**, РЗИ-Търговище съвместно с БЧК и ОбСНВ проведе кампания сред жителите и гостите на гр. Търговище пред Драматичния театър за измерване на въглероден монооксид в издишан въздух на желаещи пасивни и активни пушачи, жители и гости на града. Мотото на тематичния ден бе: „Отглеждай храни, а не тютюн“, който е насочен за популяризирането дейността на Кабинета за консултиране и отказване от тютюнопушене.

Гостуване на мобилна форма на Консултативен кабинет за отказ от тютюнопушене и измерване на въглероден оксид в издишан въздух и количеството на карбоксихемоглобин в кръвта, и измерване на белодробните функции чрез апарата „Спирометър“ в училищата: ПГпо Електротехника и строителство, ПГпо Земеделие, ПГпо Икономическа информатика „Джон Атанасов“ и II ОУ „Н. Й. Вапцаров“ и ОУ „Г. С. Раковски“ с. Голямо Ново.

Проведени са 17 обучения сред 397 лица на възраст 15 – 29 години от община Търговище по темите:

- „Отглеждайте храни, а не тютюн“;
- „Защо животните пушат?“;
- „Какво печелим и какво губим, когато пушим?“;
- „Да спечелим заедно! Един ден без никотин!“;
- „Вейп“ и др.

През 2023г. се направиха 7 обучения сред 165 лица на възраст 15 – 29 години от община Търговище. Представени им бяха темите: „Алкохол. Какво ни причинява?“, „Вредата от употребата на алкохол върху шофирането“ - 120 ученика имаха възможност да използват алкоочила.

За популяризиране на 16 ноември – Международен ден без тютюнопушене, до всички училища на територията на община Търговище е изпратена покана за участие в инициативата Национално предизвикателство „Да спечелим заедно! Един месец месец без никотин!“. Обявена бе инициатива „Отворени врати за посещение в Кабинета за консултиране и отказване от тютюнопушене“.

Една от основните цели на дейността на РЗИ е промоцията на здраве и профилактиката на болестите. Инспекцията работи самостоятелно и в сътрудничество с партньори по различни национални и регионални програми и политики за ограничаване на заболяемостта и смъртността от социално значими заболявания, свързани с поведенческите фактори на риска (тютюнопушене, нездравословно хранене, злоупотреба с алкохол, ниска двигателна активност и др.) и факторите на риска в околната среда. Разширяват се инициативите за промоция на здраве, повишаване на информираността на населението за основните предпоставки за здравословен начин на живот чрез интерактивни обучения, беседи, дискусии, масови мероприятия, публикации в местните печатни и електронни медии и на сайта на Инспекцията.

В РЗИ – Търговище функционира консултативен кабинет за отказ от тютюнопушене. В кабинета се прилага комплексен подход към пациентите, търсещи помощ и желаещи да се откажат от тютюнопушенето. Психолог провежда среща и разговор с клиента, изготвя индивидуален профил по тестова методика и предлага адаптирана към нуждите и предпочитанията на лицето програма за отказ от употреба на тютюневи изделия. В кабинета може също да се получи информация за влиянието на тютюнопушенето върху здравето и да се осъществи индивидуално замерване нивото на въглероден моноксид в издишания въздух, което е косвен белег за засягане здравето на организма. Посещенията в кабинета са регламентирани в определени дни и часове след предварително записване по телефона.

РЗИ работи по различни Национални програми самостоятелно и в сътрудничество с Клуб на НСО, БМЧК, Община Търговище, педагогическите колективи на училищата и детските заведения, медицинските специалисти към здравните кабинети и др.

Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести 2021 – 2025 г. включваща:

- **Тютюнопушене;**

  2023 г. - 17 обучения сред 397 лица на възраст 15 – 29 г.

- **Злоупотреба с алкохол;**

  2023 г. – 7 обучения на 165 лица на възраст 15 – 29 г.

- **Хранене;**

  2023г. – 7 обучения на 51 лица на възраст 15 – 29 г.

- **Физическа активност;**

  2023 г. – 3 обучения на 41 лица на възраст 15 – 29 г.

Отбелязан бе **Европейският ден за борба със затлъстяването – 19 май.**

По време на пролетния панаир на града се разпространиха тематични здравно-информационни материали.

Отбелязан бе **Световната седмица на кърменето** с предоставяне на здравно-информационни материали, насочени към бременни и кърмещи жени на женски и детски консултации и здравно-консултативния център към МБАЛ Търговище.

През м. ноември бе обявена традиционно **„Седмица за борба със затлъдтяването“**.

Проведоха се убучения по различни теми свързани със здравословното хранене и вредата от употребата на енергийни напитки в училищата от гр. Търговище.

Учениците с насоченост „Готварство“ от ПГ по Туризъм и хранително-вкусови технологии „Алеко Константинов“ гр. Търговище приготвиха рибни ястия във връзка с празника Никулден, които сервираха по протокол.

На 10 май – **Световен ден на физическата активност** бе проведен спортен празник във II СУ „Проф. Никола Варинов“ и III ОУ „П.Р.Славейков“ гр. Търговище под мотото „Движението – това е здраве“.

Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции:

2023 г. – 12 обучения сред 311 лица на възраст 15 – 29 г.

Борба с наркотиците:

2023 г. – 2 обучения на 46 лица на възраст 15 – 29 г.

Здравна стратегия за лица в неравностойно положение, принадлежащи към етническите малцинства:

2023 г. – 12 обучения на 185 лица на възраст 15 – 29г.

Експертите от отдела провеждат обучения по училища при поискване. Изготвят се и се разпространяват здравно – образователни материали. При поискване се консултират и граждани по теми, касаещи здравето и здравословния начин на живот. Отбелязват се традиционните дни на здравето с различни мероприятия и кампании.

Български младежки Червен кръст-Търговище работи в тясно сътрудничество с Общинския съвет по наркотични вещества. Традиционно с подходящи инициативи се отбелязват различни дати, свързани с превенцията на зависимости - 31 май, 26 юни и др. Важно място в здравно- просветната дейност заема промотирането на безопасното сексуално поведение и подобряването на репродуктивното здраве. БМЧК е организатор на тематични игри, насочени към превенцията на зависимостта от алкохола, цигарите и наркотиците.

В ЦПЛР-ОДК Търговище се разшири въвеждането на гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование във в целогодишните форми на работа, както и чрез организиране на различни събития. През 2023 г. продължи проучването на здравословното състояние на децата и учениците в Община Търговище. Направена е безплатна диагностика на деца и ученици, след подадени декларации за съгласие от родителите. Продължават заниманията по Лечебна физкултура – Кинезетерапия.

ЦПЛР-ОДК Търговище, организира и провежда спортните турнири на ученическите игри за Община Търговище. В общината се провеждат спортни турнири по – футбол, волейбол, баскетбол, бадминтон, тенис на маса и шахмат. Цялостната дейност в това направление се осъществява по Правила за организиране и провеждане на ученическите игри, които се утвърждават за всяка учебна година със Заповед на Министъра на младежта и спорта. Изготвя се Спортен календар, в който се включват и спортни прояви, извън ученическите игри.

Общинска администрация Търговище, провежда редовни срещи с участието на здравни работници, експерти в сектор образование, младежи, представители на училищата и спортните клубове с цел обсъждане на теми, свързани със здравословния начин на живот сред децата и младите хора.

Община Търговище разпределя средства от общинския бюджет за спорт през 2023 г. и спортни клубове (около 23 на брой, посетени над 800 деца и младежи), от които за 2023г. са финансирани 17 спортни клуба. Една част от тях постъпиха директно в клубовете като стимул за постиженията им. Въпреки, че поема разходите по поддръжката и експлоатацията на базите и съоръженията, Община Търговище не реализира приходи от наем. Местната администрация ги предоставя на клубовете безвъзмездно, в изпълнение на договори.

Община Търговище осъществява контрол върху разходването на финансовите средства, като изисква в началото на всяка календарна година финансов отчет за предходната година от всеки спортен клуб, получил финансово подпомагане от Общината.

В края на 2023 г. бяха наградени най-добрите спортисти и отбори на годината с официална церемония.

Спортните клубове и организации, ползващи и стопанисващи общински спортни имоти, създадоха условия и осигуриха достъп на гражданите, желаещи да се занимават със спорт. За развитие на спорта в малките населени места Община Търговище финансира и подпомага аматьорския футбол в селата. Съвременния спорт изисква тренировъчния процес да се води от високо квалифицирани треньори, ангажирани целодневно в своята работа. Задължително трябва да бъдат запознати с най-новите методики за физическа и психологическа подготовка на своите състезатели. За да се реши този проблем се изисква всеки спортен клуб да представи документи за квалифицирани педагогически кадри, регистрирани в Министерството на спорта. При липса на такива не се подпомагат финансово от Община Търговище.

През 2023 г. се увеличи броя на хората, практикуващи физически упражнения, спорт и социален туризъм. Физическото възпитание и спорта се утвърди, като средство за здравословен начин на живот. Разшири се и се модернизира спортната база, като спортните обекти и съоръжения се приведоха в съответствие с международните стандарти и нормативни изисквания.

През 2023г. се обнови площадката в квартал "Запад" 3, както и спортното игрище в близост до нея. Освен нови настилки и съоръжения, там са поставени и нови пейки, монтирани са и перголи. Има ново осветление и озеленяване. Подменен е баскетболният кош на игрището. Монтирана 3-метрова ограда и вратички за футбол.

Обновявено и игрището за тенис на корт в квартал "Запад" 1. Тенеренът е от близо 2дка. Монтирана нова ограда и са разчертани по едно игрище за тенис и за волейбол. Монтирани са и тенис маси.

Обновено е игрището, намиращо се между бул. „Митрополит Авдрей“ и ул- Георги Бенковски“ №9.

За развитието на детско-юношеския спорт се стимулираха децата с постигнати добри резултати от състезанията със стипендии. Училищата и детските градини организират много спортни прояви на деца и ученици от всяка възраст, като с това подпомагат за развитието на нравствените ценности на спорта и човешкото достойнство. Създават условия и предлагат възможности за спортуване и туризъм, с оглед пълноценен отдих, развлечение и емоционално обогатяване на личността и придобиване на необходимите организационно-управленски, материално-технически и финансови условия и предпоставки за подобряване на физическата дееспособност на гражданите на общината, на детско-юношеския спорт и социалния туризъм. В гр. Търговище има спортно училище с традиции.

V. ПРЕВЕНЦИЯ НА СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ

Социално включване на младите хора

В Община Търговище съществува Обществен съвет за социално подпомагане, който оказва съдействие за провеждане на политиката в областта на социалните помощи и социалните услуги в общината, при проучване на потребностите, при планирането на социалните услуги в общината, както и в процеса на предоставяне и наблюдение върху социалните услуги.

През 2023 година продължи проекта на Община Търговище „С грижа за теб“. Основната цел на проекта е превенция на социалното изключване, намаляване на бедността сред децата чрез инвестиции в ранното детско развитие – създаване и функциониране на Комплекс за здравни и социални услуги в общността. Проекта включва предоставянето на седем социални и здравни услуги разпределени в два центъра: Център за ранна интервенция на деца с увреждания включващ „Ранна интервенция на увреждания“ и „Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания“ и Център за консултиране, подкрепа и здраве в семейството, включващ: „Предоставяне на психологическа подкрепа и консултация на бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителски умения“, „Семейно консултиране и подкрепа“, „Индивидуална и групова работа с деца и родители, с цел посещаване на детска градина“, „Допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищната готовност на децата за равен старт в училище“ и „Подкрепа за осигуряване на здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията“.

Социални асистенти по механизма „Лична помощ“ се възполват 27 души в общината. Услугата включва ежедневна почасова подкрепа в домашна среда на деца и младежи с трайни увреждания и в невъзможност за самообслужване.

На територията на община Търговище са развити и функционират следните социални услуги за млади хора в неравностойно положение:

Звено „Майка и бебе“ – превенция на изоставянето на деца;

Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания с потребност от постоянни мед. грижи - Резидентна грижа - ежедневни грижи и подкрепа в среда, близка до семейната с постоянна медицинска грижа;

Дневен център за деца с увреждания, деца 0-18 г. с увреждания - превенция на изоставянето, дневна грижа в подкрепа на родителите на деца с увреждания;

Център за обществена подкрепа (ЦОП) към КСУДС, деца и семейства в риск, деца, отпаднали от училище и в риск от отпадане от училище - ранна интервенция на изоставяне на новородени деца; развиване на приемна грижа; осигуряване на семейна среда за деца, лишени от родителска грижа; превенция на изоставянето; превенция на насилието;

Център за социална рехабилитация и интеграция към КСУДС, деца и младежи с увреждания - медицинска и социална рехабилитация, консултации – социални, правни, здравни, психологически, умения за самостоятелност; мобилни услуги от рехабилитатор и психолог;

Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания, деца без увреждания - резидентна грижа - ежедневни грижи и подкрепа в среда, близка до семейната;

Дневен център за пълнолетни лица с увреждания, лица с увреждания - дневни и почасови грижи, медицинска и социална рехабилитация;

Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания, деца и младежи с увреждания -резидентна грижа - ежедневни грижи и подкрепа в среда, близка до семейната;

Дневен център за пълнолетни лица с увреждания към КПЗГО, лица с психични разстройства - дневни и почасови грижи, медицинска и социална рехабилитация;

ЗЖ за лица с психични разстройства 1 към КПЗГО, кв. „Бряг” - Търговище, лица с психични разстройства - подслон, ежедневни грижи, социална рехабилитация;

ЗЖ за лица с психични разстройства 2 към КПЗГО кв. „Бряг” - Търговище, лица с психични разстройства - подслон, ежедневни грижи, социална рехабилитация;

Защитено жилище за лица с умствена изостаналост с. Лиляк, общ. Търговище, лица с умствена изостаналост - подслон, ежедневни грижи, социална рехабилитация;

Дневен център за пълнолетни лица с увреждания с. Макариополско, общ. Търговище, лица с деменция - дневна грижа в подкрепа на лицата с деменция;

Защитено жилище за лица с психични разстройства с. Съединение, лица с деменция- резидентна услуга - подслон, ежедневни грижи, социална рехабилитация.

Център за социална рехабилитация и интеграция към Асоциация Ная – жертви на домашно насилие.

Комплекс за социални услуги „Дъга“ – гр. Търговище – за деца и младежи

Предлага се социална услуга по **Механизъм лична помощ**, насочена към лица с увреждания, включително деца. През 2023г. от услугата са се възползвали **27 души**.

Най-благородната и значима дейност на доброволците на БМЧК е работата им в подкрепа на деца от уязвими групи. Мотиватор за доброволците е работата с деца от приемни семейства, деца с увреждания, хора в неравностойно положение. Голяма част от доброволците преминават обучение по социално - помощна дейност.

VI. ПОВИШАВАНЕ РОЛЯТА НА МЛАДИТЕ ХОРА В ПРЕВЕНЦИЯТА НА ПРЕСТЪПНОСТТА

Младежка престъпност

От 14 годишна възраст възниква възможността за реализиране на наказателна отговорност по отношение на младия човек за извършени от него престъпления.

Зачестяват случаите на противообществени и противоправни прояви сред млади хора от по-ниските възрастови групи. Около две трети от осъжданите всяка година младежи не ходят на училище и/или нямат работа. Запазва се висок процентът на рецидива сред младите правонарушители.

Статистиката през последните години показва застрашителни тенденции на нарастване броя на непълнолетните извършители на престъпления и на относителния дял на младите хора до 29 години сред затворническата популация и сред водачите на моторни превозни средства, причинили пътно-транспортни произшествия.

Във връзка с изпълнение на Националната стратегия за младежта извършени дейности на РУ Полиция – Търговище за 2023г.:

- Активно участие в базови обучения за прилагане на системата за проследяване на случай на дете в риск за работещи с деца;
- Участие в програми и обучения на Общински съвет по наркотични вещества – Търговище;
- Проведени часове на полицая в училищата в община Търговище по утвърдени графики;
- Проведен конкурс за рисунка на тема „Аз и детско Полицейско управление“, като спечилилте призови места са изпратени за участие в Националния конкурс;
- Целогодишна съвместна работа с РУО-Търговище, МКБППМН, ОЗД и НПО;
- И други.

През 2023г. РУ Полиция – Търговище работи по различни програми, като:

- Национална програма „Работа на полицията в училищата“
- Национална програма „Предпазване на младите хора от престъпления“
- Национална програма „Детско полицейско управление“

Местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН) съвместно с детските педагогически стаи и органите на образованието и при широкото съдействие на обществеността изпълняват следните задачи:

- Организират и координират социалнопревантивната дейност на територията на общината, издирват и установяват съвместно с инспекторите при детските педагогически

стаи и дирекциите "Социално подпомагане" малолетните и непълнолетните, които се нуждаят от помощ, и вземат мерки за тяхната социална защита и развитие;

- Разглеждат възпитателни дела за противообществени прояви, извършени от малолетни или непълнолетни, и престъпления, извършени от непълнолетни;
- Налагат възпитателните мерки по чл. 13, ал. 1, т. 1 - 10 и 12, както и правят предложения до съда за налагане на възпитателните мерки по т. 11 и 13;
- Привеждат в изпълнение мерките по чл. 13 и 15 и осъществяват контрол върху изпълнението им;
- Съдействат на лицата, излезли от социално-педагогическите интернати, от възпитателните училища-интернати, от поправителните домове и приютите за безнадзорни деца, пред компетентните органи за уреждане на основните им битови, трудови и социални проблеми;
- Следят отблизо поведението и развитието на малолетните и непълнолетните, излезли от възпитателните училища-интернати и поправителните домове, както и на осъдените условно или на предсрочно освободени от поправителните домове, и вземат мерки за тяхното по-нататъшно правилно развитие;
- Упражняват контрол за спазването от работодателя на режима и условията за работа, установени за непълнолетните, настанени на работа по този закон, и при установяване на нарушения сезират компетентните органи;
- Подпомагат родителите, които срещат затруднения при възпитанието на децата си;
- Упражняват контрол върху намиращите се на територията на общината детски педагогически стаи и върху дейността на настойниците и попечителите на малолетните и непълнолетните;
- Налагат мерките по чл. 15 от ЗБППМН на родители;
- Разработват и изпълняват мероприятия по програми и дейности за предотвратяване и ограничаване на криминогенните фактори;
- Изучават състоянието и причините за противообществените прояви на малолетните и непълнолетните в общината и правят предложения пред съответните държавни органи и обществени организации.

Компетентен орган да разглежда възпитателни дела за противообществени прояви, извършени от малолетни или непълнолетни, и престъпления, извършени от непълнолетни, освободени от наказателна отговорност по чл. 61 от Наказателния кодекс, е местната комисия по настоящия им адрес, като разглеждат случаите, когато:

- малолетни на възраст от 8 до 14 години са извършили противообществени прояви;
- непълнолетни на възраст от 14 до 18 години са извършили противообществени прояви, както и когато непълнолетни, извършили престъпления, са освободени от наказателна отговорност по чл. 61 от Наказателния кодекс и делото е изпратено за разглеждане от местната комисия;
- непълнолетни са извършили деяния, за които по друг нормативен акт се предвижда налагане на възпитателна мярка.

През 2023 г. Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН)-Търговище образува 48 възпитателни дела във връзка с получени 35 преписки от Районна прокуратура и 13 сигнала от Районно управление Търговище към ОД на МВР Търговище.

Престъпленията и противообществените прояви са извършени от общо 55 малолетни и непълнолетни лица (в т.ч. 12 момичета), по отношение на десет от тях са образувани повече от едно дело през годината.

Общо 32 лица (в т.ч. 8 момичета) от преминалите през МКБППМН за извършени от тях престъпления са на възраст от 15 до 18 години, като четири момчета са извършили общо 14 противоправни деяния.

За преодоляване на отклоненията в поведението психолозите към МКБППМН консултираха индивидуално 22 непълнолетни лица (в т.ч. 9 момичета).

Десет обществени възпитатели към МКБППМН работиха индивидуално с общо 65 непълнолетни лица на възраст от 15 до 18 години, поставени под надзор по чл. 13, ал. 1, т. 5 или по чл. 41 от Закона за БППМН.

На четирима младежи бяха наложени мерки по чл. 13, ал. 1, т. 10 от ЗБППМН – „Задължаване на непълнолетния да извърши определена работа в полза на обществото", а на двама „Предупреждение за настаняване във възпитателно училище- интернат с изпитателен срок до 6 месеца".

През 2023 г. няма настанени непълнолетни лица във Възпитателно училище -интернат или в Социално-педагогически интернат.

Извършени дейности на МКБППМН – Търговище за 2023 г.

№	Дейности, които са изпълнени	Срок/ Период	Отговорни институции	Финансов ресурс
1.	Запознаване с работата на МКБППМН и обществените възпитатели **Обхванати са 667 младежи**.	През цялата 2023 г.	МКБППМН	МКБППМН
2.	Превенция на насилието и агресията сред младите хора. **Обхванати са 141 младежи**	През цялата 2023 г.	МКБППМН	МКБППМН
3.	Повишаване на правната култура на младите хора.Запознаване със Закона за БППМН и Наказателния кодекс **Обхванати са 177 младежи**	През цялата 2023 г.	МКБППМН	МКБППМН
4.	Повишаване на здравната култура на младите хора.Превенция на употребата на алкохол и психоактивни вещества **Обхванати са 65 младежи**	През цялата 2023 г.	МКБППМН	МКБППМН
5.	Консултиране на непълнолетни за преодоляване на отклоненията в поведението **Обхванати са 22 младежи**	През цялата 2023 г.	МКБППМН	МКБППМН

Целогодишно се планират и провеждат редица мероприятия, съвместно с "РЗИ", "МОН" и други институции, целящи предотвратяване извършването на нарушения и престъпления срещу наблюдаваната категория лица, както и такива извършвани от самите тях.

Превенцията сред деца и младежи е предпоставка за ограничаване на общата престъпност и грижа за бъдещето на нацията. Наличието на устойчиви криминогенни и виктимогенни фактори, които действат по отношение на тези възрастови групи, налага да се активизират превантивните въздействия на различни институции, работещи с деца, като се използват образованието, културата, изкуството, спортът и всички други средства за развитие на младата личност. От особено значение е извършването на ранна превенция на противообществените прояви, възпитанието в дух на отговорност и развиването на гражданска култура. Сред основните отговорни институции се открояват: Министерството на образованието, младежта и науката, Държавната агенция за закрила на детето, органите на местното самоуправление, Министерството на вътрешните работи, Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетни и нейните местни структури, Националната и местните комисии за борба с трафика на хора и др., които провеждат своите политики в следните насоки:

- Подпомагане на многодетни семейства, с цел получаването на адекватни родителски грижи и предотвратяване на попадането на децата в криминогенен и виктимогенен риск;
- Превенция на употребата на наркотици и злоупотребата с алкохол от деца и младежи;
- Разработване на програми за подпомагане на професионалната реализация на младежите;
- Структуриране на свободното време на децата и младежите;
- Превантивна работа с деца, необхванати от училище;
- Разработване и реализиране на програми за превенция на детската агресия на улицата;
- Разработване и реализиране на програми за превенция на насилието в училище;
- Превенция на създаването на детски криминализирани групи;
- Превенция на спортното хулиганство и използването на спорта като мощно средство за възпитание в дух на толерантност, честна игра и партньорство;
- Запознаване на децата с модели на безопасно поведение предпазващи ги от виктимизиране;
- Изграждане на умения и навици на децата за безопасно общуване в Интернет.

Употребата на наркотици е значим здравен и социален проблем за гражданите на Европа и заплаха за сигурността и здравето на европейското общество, поради това усилията на правителствата са насочени не само към намаляване на търсенето и предлагането на наркотици, но и намаляване на вредните за здравето последици.

През последните години в нашата страна проблемите, свързани със злоупотребата с наркотични вещества, стават все по-актуална тема. Наблюдава се нарастване на употребата на широк спектър от наркотици, която обхваща все по-голяма част от младото поколение на България. Младите хора се превръщат в доходен пазар, към който се насочва разпространението на нелегалните вещества.

Наред със здравните проблеми, свързани със злоупотребата с наркотици, нарастват и социалните проблеми на употребяващите – бягство и отпадане от училище, рисково сексуално поведение, кражби и други криминални прояви. Ценностната система при младите хора се подменя и негативизмът се превръща в модел за подражание.

Увеличаващата се употреба на психоактивни вещества в света е проблем, не само на отделните страни, но и на всички свързани в една или друга степен с последствията от това: професионалисти от различни специалности, ангажирани ежедневно в дейностите по превенция и лечение, лица, зависими от наркотични вещества, техните семейства и близки, както и международни и неправителствени организации и други.

VII. РАЗВИТИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА В МАЛКИТЕ НАСЕЛЕНИ МЕСТА И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Младите хора в малките населени места и селски райони

Основен проблем на младите хора от малките населени места и селски райони, както и на част от града е безработицата и липсата на възможности за пълноценна реализация, което води до икономическа зависимост на младите хора от семействата им. През последните години се наблюдава засилване на желанието за емиграция особено сред по-ниско образованата част. Високообразованите млади хора от общината не правят изключение от общата за страната тенденция да търсят реализация в големите градове на България, а част и от тях и в чужбина. Голяма част от младите хора над 22 години проявяват интерес към временна трудова миграция в чужбина - те са преди всичко със средно образование и/ или без трудова квалификация.

Възрастовата структура в малките населени места и селските райони е силно деформирана и не може да осигури както възпроизводство на населението, така и

възпроизводство на трудовия потенциал. В малките населени места и селските райони са концентрирани голяма част от младежите от ромски и турски етнически произход. Достъпът до формално и неформално образование, професионално образование и обучение, информация и консултиране на младите хора в малките населени места и селските райони е ограничен. Силно ограничени са също и възможностите за трудова реализация, което води до мигриране на младите хора от селата в по-големите общини и градове, където възможностите за намиране на работа са по-големи. Така в малките населени места младите хора изпадат в социална изолация, без равен достъп до качествено образование, здравеопазване, пазар на труда и др. ресурси на обществото. Добри мерки за тяхното социално включване са действащите програми и мерки на пазара на труда, вкл. и възможностите на ОП „Развитие на човешките ресурси", които им осигуряват макар и временна заетост и доходи, както и образователна и етническа интеграция.

През изминалите години оптимизирането на мрежата от училища, изразяващо се преди всичко в поетапното закриване на училища в малките селища в община Търговище, доведе до необходимостта от предприемане на мерки за осигуряване на равен достъп до образование на всички ученици от малките селища. В тази връзка се създадоха средищни училища, които се намират в най-близкото населено място на територията на съответната община или на съседна община, където се обучават учениците от населените места, в които няма училище.